ИСТИҚЛОЛ БАЙРОҒИ ҲИЛПИРАР МАСРУР!

ИШОНЧ

ШУ АЗИЗ ВАТАН БАРЧАМИЗНИКИ! ЎЗБЕКИСТОН

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

20 август 1996 йил, СЕШАНБА

№ 66 (313)

ЯҚИНЛАШИБ КЕЛАЁТГАН БАЙРАМИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН АЗИЗЛАР!

Бизнинг йўлимиз аниқ ва равшан. Истиқлол, мустақиллик йўлидан, озодлик, эркинлик йўлидан изчил бориш, демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш, халқимиз учун фаровон ҳаёт қуриш, жаҳон ҳамжамиятидан муносиб ўрин эгаллаш.

Ислом КАРИМОВ.

Бўка тумани Ойхўжа Йўлдошев жамоа хўжалигида 1989 йил оилавий пудрат асосида Сирожиддин Набиев раҳбарлигида иш ташкил қилинди. Ишлар анча юришиб кетганлигидан бу йил 10 гектар ерга беда экилди. Ҳозирга қадар шартнома асосида келишилган режани уддлаб қўйишди. Гектаридан 90 центнердан беда ўриб олинди. Сирожиддин яна 30 центнердан ҳосил йиғиштириб олиш мақсадида у ва у билан тер тўкаётганларнинг эзгу-ниятлари шуки бутун эл тўқ, дастурхон тўкин бўлсин.

Суратда: Сирожиддин Набиев.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

РЕСПУБЛИКАНИНГ БИР ГУРУҲ СПОРТЧИ ВА СПОРТ УСТОЗЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Республикада жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришдаги хизматлари, тинчлик ва барқарорлик сақланишига, барча миллат ва элатларнинг вакиллари ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга, ёш авлодни ватанпарварлик ҳамда миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашга қўшган ҳиссаси ҳамда Атлантада (АҚШ) ўтказилган XXVI олимпия ўйинларида катта ютуқларга эришганликлари учун қуйидагилар мукофотлансин:

«МЕҲНАТ ШУҲРАТИ» ОРДЕНИ БИЛАН

БАГДАСАРОВ Армен Юрьевич — Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг дзюдо бўйича спортчи-йўриқчиси

ТУЛЯГАНОВ Карим Олимжонович — марказий ҳарбий спорт клубининг ҳарбий хизматчиси

«ДЎСТЛИК» ОРДЕНИ БИЛАН

АТАЕВ Нариман Шамсутдинович — марказий ҳарбий спорт клубининг ҳарбий хизматчиси

ГАНИЕВ Рамиль Маратович — республика олий спорт маҳорати мактабининг енгил атлетика бўйича спортчи-йўриқчиси

ЧУСОВИТИНА Оксана Александровна — давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг гимнастика бўйича спортчи-йўриқчиси

ЯРБЕКОВ Дилшод Аҳмедович — давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг бокс бўйича спортчи-йўриқчиси

«ШУҲРАТ» МЕДАЛИ БИЛАН

АҲМЕДОВ Шуҳрат Геннадьевич — Мудофаа вазирлиги жисмоний тайёргарлик ва спорт бўлимининг катта зобити

АЧИЛОВ Адҳам Ўткурович — марказий ҳарбий спорт клубининг ҳарбий хизматчиси

ЗАХАРДИНОВ Дамир Минимуллаевич — давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг эркин кураш бўйича спортчи-йўриқчиси

ИСЛАМОВ Рамиль Раисович — давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг эркин кураш бўйича спортчи-йўриқчиси

ҚЎЗИЕВ Шермуҳаммад Холматович — давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг грек-рим кураши бўйича спортчи-йўриқчиси

МУХТОРОВ Алишер Муҳамеджанович — Қарши давлат университети талабаси

ПУЛЯЕВ Григорий Валерьевич — марказий ҳарбий спорт клубининг ҳарбий хизматчиси

ШМАКОВ Владимир Викторович — Тошкент олий енгинни ўчириш техника билим юрти кабинет бошлиғи

ШТУРБАБИН Андрей Анатольевич — «Чимён» спорт клубининг дзюдо бўйича спорт устози

ҚУЙИДАГИЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАНСИН:

КУЗНЕЦОВА Светлана Михайловна — республика олимпия ўринбосарлари билим юртининг катта спорт устози

МУҲАМЕДОВ Ҳасан Ильёсович — 8-Олимпия ўринбосарлари ихтисослаштирилган болалар-ўсмирлар спорт мактабининг директори

ПЯТАЕВ Владимир Евгеньевич — «Динамо» спорт жамиятининг катта спорт устози

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 16 август.

Асакадан мактублар

«ЎЗИМИЗНИНГ ҚЎШМА КОРХОНА»

Қўшма корхона бунёд этилди-ю. Асака мўъжизакор шаҳарларидан бирига айланди-қолди. Олтмишинчи йилларнинг бошида Тошкентда дорилфунунда ўқиб юрган кезларимда тонг саҳар Асакада поезддан тушар ва мен ҳозир тўхтаган бекатда Шаҳрихонга етиб олиш учун соатлаб транспорт кутардик. Бир маҳаллар лоақал юк автомашинасига кўзимиз тўрт бўлган ерда ҳозир йилига 200 минг донадан энг замонавий автомобиль тайёрлайдиган гигант саноат шаҳобчаси қад ростлади!

Қариянинг фахр-ифтихор туйғуларига тўла «ўзимизнинг қўшма корхонамиз» деган сўзлари менга Наманганадаги яна бир воқеани эслатди. Шаҳар истироҳат боғидаги ҳар йили анъанавий Машрабхонлик тантанасига кириб бораётганимизда шундоқ кўча қирғоғига терилган автомобилларга қараб қўяркан, сал чапанироқ Абусаттор деган қурувчи дўстим шундай деганди:

- Қаранг, автомобиллар орасида хўрози ўзимизнинг Асакадаги қўшма корхонамизники экан. Ҳам чиройли, ҳам замонавий. Илоннинг оғзидан чиққандай ялтираб туришини кўринг. Ахир, «Тико», «Дамас», «Никсия»лар хориждан келтирилган қайси биридан қолишади?

Чапани қурувчи дўстимнинг ғурурланганича бор. Дарҳақиқат, давлатимиз раҳбари ушбу қўшма корхонанинг расман очилишига бағишланган халқаро тақдимот маросимида завод бунёдкорларини инженер ва мутахассисларини, қурилишга бош-қош бўлган «ДЭУ» корпорацияси мутасаддиларини, Кореядан келган меҳмонларни қутлар экан, «биз иқтисодиётимизни ислоҳ қилишни, унда таркибий ўзгаришларни амалга оширишни режалаштирар эканмиз, енгил йўлни қидирмадик. Ўтиш даврининг мураккабликларига қарамасдан улкан-улкан иншоотлар бунёд этишга киришдик. Ана шу йўналишдаги интилишлар меваларидан бири «УзДЭУавто» қўшма корхонасидир. Мана, шу заводнинг ўзиёқ биз оғир йилларнинг катта синовларидан нечоғлик муваффақият билан ўтаётганлигимизни кўрсатиб турибди», деган эдилар.

Чорраҳадан чапга бурилганимдаёқ корхонанинг осмонўпар улкан иншоотлари кўринди. Олдингисига қараганда бир неча баробар кенгайтирилган, четларига ойнадек йўлкалар чиқарилган кўчанинг икки юзидаги бири бошқасидан муҳташам ва гўзал бинолар қадимий Асаканинг алоҳида тараққиёт босқичига қадам қўйганлигидан дарак бераётгандек эди.

Ўша сафарим чоғида қўшма корхона бош директорининг ёрдамчиси Абдуманноб Исмоилов кўмагида бу ердаги мутахассис ва ишчилар билан танишдим. 150 минг квадрат метр майдонни эгаллаган ишлаб чиқариш шаҳобчасини, маҳобатли қолиплаш ва пайвандлаш ҳамда йиғув цехларидаги «ақлли» машиналарнинг иш жараёнини кўриб, 10-15 тонналик юкни, яна шунча метр баландликка осонгина кўтариб ва 150-160 метр узоқликда шовқин-суронсиз элтиб бораётган осма кранлар ҳаракатини кузатиб ёқа ушладим. Корхонада бирон ишчи ёки муҳандиснинг ҳатти-ҳаракатида мақсадсизлик сезилмайди. Ҳатто, ишчиларнинг бир тусдаги яшил ранг кийимларининг елкасидаги бир қарашда оддий безакдек туюлувчи оқиш чизиқчанинг ҳам белгиланган вазифаси бор. Аҳамиятсиздек ушбу чизиқча меҳнат хавфсизлиги хизматига мўлжалланган бўлиб, билинар-билинмас ёруғлик таъсирида ҳам чўғдек ялтиракан.

Қўшма корхона билан танишиб қайтганимдан сўнг бир неча кун ўтгач, Шаҳрихондаги 37-автокорхонада 40 йилга яқин ишлаб меҳнат нафақасига чиққан ва бугунда кексалик гаштини сураётган ажойиб инсон Ҳамидхон ака Кимсановни зиёрат қилиш учун уйига кирганимдаги ҳаяжонли сўзлари ҳайратим давомчисидек янгради:

- Қўл узатсанг етадиган жойда шундай завод қурилганига одамнинг ишонгиси келмайди,- деди у телевизор орқали «УзДЭУавто» қўшма корхонаси ҳақида берилаётган кўрсатувни томоша қиларканмиз.- Баъзи ерларда одмигина чойхонани йиллаб битказиша олмаяпти. Бу ёқда эса 2 мингдан ортиқ ишлайдиган бутун бир шаҳардек саноат мажмуасини икки ярим йилда тиклаб қўйишса-я. Ана, телевизорда айтишяпти, тағин унча-мунча эмас, балки, мураккаб автоматлаштирилган линия ва ускуналарга эга бўлган, жаҳон андозалари билан рақобатлаша оладиган технологияга асосланган заводни-я! Буям Аллоҳнинг Ўзбекистонимиз мустақиллиги учун иноятти, республикамизнинг улкан имкониятлари ва салоҳиятидан нишонадир, албатта!

Ўзбекистон мустақиллигининг 5 йиллигига

Иқтисодиёт хабарлари

ҚУРУВЧИЛАР ТУҲФАСИ

● Республика мустақиллигининг беш йиллигини ажойиб ютуқлар билан нишонлашга аҳдлашган Рамазон Муродов раҳбарлигидаги хўжаликлараро механизациялашган кўчма жамланма қурувчилари байрам арафасида алоҳида ғайрат-шижоат кўрсатмоқдалар.

Бунёдкорларнинг фидокорона меҳнати билан Охунбобоев номли жамоа хўжалигида 844 ўринли мактаб қурилиши ниҳоясига етказилди. Қурувчилар туҳфасидан ўқитувчилар ва ўқувчилар беҳад хурсанд бўлмоқдалар.

Шунингдек, байрам арафасида туман марказида 3 та шахсий савдо дўконлари, «Жонгелди» жамоа хўжалиги чўпончўлиқлари фарзандлари учун янги мактаб бинолари фойдаланишга топширилади.

С.ҚОДИРОВ.

БИР ОЙДА 50 МИНГ ШАРТЛИ БАНКА

● Жиззах туманидаги агрофирма қошида ташкил қилинган консерва ва томат ишлаб чиқарувчи цехнинг довруғи ошмоқда. Чунки цех келаётган маҳсулотлар асосида ишлаб, бир ойда 50 минг шартли банка консерва ва томат тайёрлашга эришади. Шунингдек, ҳозир цехда мева консервалари тайёрланаяпти.

Консерва ишлаб чиқаришда Комил Васлов, Равшан Абдуалимов, Гулҳаё Тоғаевалар фидокорона меҳнат қилиб кунлик нормаларини ошириб уддаламоқда.

А.ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири

ХИРМОН ДОНГА ТЎЛДИ

● Самарқанд тумани ғаллакорлари давлат омборларига 8700 тонна дон тўкиб, 1996 йилда ўз олдиларига қўйган дастлабки режани уддалашди. Бу муваффақиятга «Зарафшон», «Дўстлик», «Гулистон», «Навруз» жамоа хўжаликлари катта ҳисса қўшдилар.

Туман ғаллакорлари давлатга яна 4000 тонна дон топширишга бел боғлашган.

Р.ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика қимматбаҳо қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 73 та ҳиссадор жамоалар қатнашди. Улар 142210 та акцияларини сотиб, 55 млн. 701 минг сўмлик маблағга эга бўлдилар. Бу савдода вилоятлар бўйича Қорақалпоғистон Республикаси -17,05 млн, Бухоро-16,16 млн, Сирдарё-12,3 млн. сўмлик оддий акцияларини сотиб катта натижаларга эришдилар. Андижон, Хоразм, Самарқанд вилоятларида акциялар оз миқдорда харид қилинди. Тармоқлар бўйича агросаноат мажмуаси биринчи ўринни эгаллаб, 77,9 минг дона акцияларини сотиб 23,04 млн. сўмга эга бўлдилар. Бу савдолар қимматбаҳо қоғозлар бозорининг кенгайиб бораётганлигидан далолатдир.

****

Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимларида бўлиб ўтган ким ошди савдоси ва танловларида 44 млн. 634 минг сўмлик 246 та иншоотлар янги мулкдорлар қўлига ўтди. Шу жумладан, 12 та АЁҚШ, 38 та ҳар хил автотранспорт воситалари, 136 та ер майдонлари, 14 та қурилиши тугалланмаган иншоотлар сотилди. Республика кўчмас мулк биржаси марказий савдо марказида катта самарадорликка эришилди. Тошкент шаҳридаги тўрт қаватли ётоқхона биноси 9 млн. 257 минг сўмга харид қилинди. Биржа савдолари кундан-кунга кўпайиб бориши қувонарли ҳолдир.

Етти иқлим нафаси

МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДА

ГКЧП устидан қозонилган ғалабанинг 5 йиллигини байрам қилиш чоғида 1991 йил августида озод Россия ҳимоячилари ҳалок бўлган жойда Россия давлат байроғи кўтарилади. Бу воқеа 22 август туш пайтида Янги Арбат ва Садовое кольцо кўчалари чорраҳасида содир бўлиши керак. 19 август куни Оқ уй олдидаги Букри кўприкда ўша воқеалар иштирокчилари анъанавий учрашувга тўпланишди. Уч йигит ҳалок бўлган жойга юриш уюштирилиб, гулчамбарлар қўйилди.

****

Россия ва Чеченистон музокоралари қатнашчилари уч кун давом этган тинчлик хусусида расмий битимга кела олмадилар. Якшанба куни Чеченистон пойтахти чеккаларида ўтказилган музокоралар ўт очишни тўхтатишни назорат қилиш бўйича комиссияни тузиш ҳақида битимга келишилмай якунланди. Чеченлар комиссия таркибига хавфсизлик кенгаши котиби Александр Лебедь ва қўшни республикалардан айирмачилар киритилишига интилмоқдалар. Шу кунги музокаралар ҳар икки томонга ўт очишни тўхтатиш бўйича буйруқ бериш имконини берди. Айирмачилар вакилининг айтишича, умуман ўт очмаслик шарти бажарилаяпти. Бироқ, ҳар икки томон бир-бирларини уни бузганликда айблашмоқда. Бир кун олдин Чеченистондаги Федерал қўшинлар қўмондони К.Пуликовский ва айирмачилар штаби бошлиғи А.Масхадовлар ўзаро учрашиб, тузилажак сулҳнинг умумий хусусиятларини келишиб олишганди.

****

«Америка овози»нинг хабарига кўра, оддессаликлар бу ерга дўстона ташриф билан келган АҚШ 6-флотининг вертолётоносец флагманини илиқ кутиб олишган. Сал олдинроқ АҚШ 6-флоти қўмондони вице-адмирал Чарлз Эбот Одессага келганди. У Украина мудофаа вазирининг ўринбосари республика ҳарбий-денгиз кучлари қўмондони Владимир Бескарабаев, бошқа расмий кишилар билан учрашди. Суҳбатлар чоғида Украина ва АҚШ ҳарбий-денгиз кучлари ўртасидаги ҳамкорлик истиқболлари, шунингдек минтақавий хавфсизлик муаммолари муҳокама этилди.

****

БМТнинг Тожикистондаги вакили Дитрих Меррим Тожикистон мудофаа вазирининг баёнотини қабул қилгач, унинг қўлида республиканинг Помирбўйи ҳудудларида катта кўламдаги жанговор ҳаракатлар яна тиклангани ҳақида маълумотлар мавжудлигини тасдиқлади. БМТ ҳарбий кузатувчиларининг эртага чоршанба куни Тавил-дарага бориш ниятлари ҳақида маълум қилар экан, у ҳукумат томони Ашгабаддаги қўшма баёнотни тўғри талқин қилаётгани, Душанбе-Хорог йўлларида монесиз ҳаракатни йўлга қўйишга шароит яратиш мақсадида энг аввало ўт очишни тўхтатишга интилаётганини айтди.

****

Бир йилдан кўпроқ вақт Афғонистонда мухолифчи «Толибон» гуруҳи қўлида асирликда бўлган «Аэросан» Қозон авиакомпаниясига қарашли «ИЛ-76» самолётининг етти кишилик экипажи аъзолари Абу-Дабидан ватанларига қайтиб келдилар. Улар шанба куни Қандахор шаҳридан ўз самолётларида қочишга муваффақ бўлишганди. Уларни Москвада расмий кишилар кутиб олишди ва Президент Борис Ельциннинг табрик хатини топширишди. Экипаж аъзолари якшанба куни кечасиёқ Қозонга учиб келдилар. Татаристон Президенти М.Шаймиев Ватандан олисда кўрсатган жасоратлари, сабр-бардошлари ва матонатлари учун учувчиларга миннатдорчилик билдирди. Энг муҳими, деб таъкидлади у, Қандахордан қочиш чоғида сизлар қон тўкилишига йўл қўймаганингиздир. Ўз уйингда бўлишдан катта бахт йўқ.- экипаж командири Владимир Шарпатовнинг она ерга қадам қўйишдаги биринчи сўзлари шу бўлди.

ХОРИЖДА

Босниядаги тинчлик ўрнатувчи қўшинлар аскарлари Босния серблариниг Маркетичи қишлоғида жойлашган махфий қурол-яроғ омборига куч ишлатибгина киришга муваффақ бўлдилар. Маълум бўлишича, бу ерда яширин равишда 300 тоннадан кўпроқ қурол-яроғлар сақлаб келинган. НАТО қўшинлари кечаги куни дастлабки 100 тонна минани портлатишга ҳозирлик кўра бошладилар. НАТО вакиллари айтишича, бу ердаги хавфли аслаҳаларни йўқотиш учун бир неча кун керак бўлади. Миналар усти тупроқ қатламлари билан беркитиладиган чуқур ер ости иншоотларида бетон деворлар билан ўралади. Босния серблари кузатиб турадиган ушбу операцияни адо этишда НАТОнинг қарийб 2000 аскари иштирок этиши кутилмоқда.

Миналар Маркетичи қишлоғидаги мактаб биносида сақлаб келинган. Стратегик шоссе ва аҳолиси зич жойлашган ҳудудларга яқин ушбу мактаб ҳеч қаерда серблар қурол-яроғлари омбори сифатида тилга олинмаган.

****

Олти кундирки, Сеулда икки университет биносига яшириниб олган Жанубий Корея талабалари билан полиция ўртасидаги қарама-қарши олишув давом этаяпти. Мингта яқин талабалар ўтган ҳафта икки Корейс давлатини бирлаштиришни талаб қилиб ўтказилган митингларидан кейин бинолар ичида баррикадалар қуриб олишганди. Улар ҳибсга олинмасликлари тўғрисида кафолат олишни истайдилар. Ҳокимият эса икки мамлакатни бирлаштиришга қаратилган чиқишлар Шимолий Корея таъсирида уюштирилган деб ҳисоблайди. Талабалар агар полиция ҳужум билан бинони эгалламоқчи бўлса, газли баллонларни портлатиш билан таҳдид қилмоқдалар.

****

Исроил Европа иттифоқига, агар унинг юқори мартабали вакиллари бу ерга ташриф чоғида фаластинликларнинг Қуддусдаги норасмий қароргоҳига бориш ниятида туриб оладиган бўлишса, сентябрда уларни қабул этмаслигини маълум қилди. Исроил бундай ташриф Фаластин мухтор ҳукумати фаолият доирасини Ғарбий Қирғоқ ва Ғазо чизиғи бўйлаб чекловчи Фаластинни озод қилиш ташкилоти билан тузилган шартномани бузиш бўлади, деб ҳисоблайди.

****

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти минтақавий жазо чоралари муносабати билан Бурундида ўз вакиллари миқдорини қисқартирди. Шанба куни Америка самолётлари қочоқларга ёки улар оилаларига ёрдам берувчи агентликнинг 20 ходимини олиб кетди. БМТнинг 40 ходими озиқ-овқат бўйича инсонпарварлик ёрдамини тақсимлаш учун Бурундида қолади.

Жаҳон матбуот агентликлари материаллари асосида

Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллигига

ВАТАННИНГ БУЮК ФАРЗАНДИ

Даврон элининг жисмида ҳам жон бўлғил,
Ҳам жонлариға мояи дармон бўлғил.
Алишер Навоий

Мамлакатимиз мустақиллигининг беш йиллигини нишонлаш арафасида ҳар биримизнинг қалбимизни тўлқинлантирган яна бир хушхабар келди: «Беқарорлик ва ислоҳотлар» китобини «XX аср доҳийлари» туркумида минглаб нусхада чоп этди.

Мустақиллигимизнинг мустаҳкам пойдеворини қўйган, мамлакатимиз истиқлолининг асосчиси, юртимиз истиқболининг яратувчиси, зукко раҳбар ва етакчи Ислом Каримовнинг китоби халқаро нашриёт томонидан нашр қилинганлиги ҳар бир ўзбекистонлик қатори менинг қалбимни ҳам ғурур ва фахр туйғулари билан тўлдирганлигини изҳор этишга энг аввало мана шу ҳур ўлканинг ҳур фарзанди сифатида ҳақлиман деб ўйлайман. Жаҳонда икки юздан зиёд давлатлар бўлса, уларнинг икки юздан зиёд раҳбарлари бўлгани ҳолда куни кеча мустақиллик йўлига чиққан, ҳуррият шоҳ кўчасидан эндигина одимлаётган, юз йилдан зиёд давом этган мустамлака қолдиқларини минг машаққат билан, бироқ мардонавар енгиб бораётган навқирон Ўзбекистоннинг йўлбошчисига мана шундай иззат-ҳурмат, эҳтиром кўрсатилиши уддабурон юртбошимизнинг жаҳон миқёсида эътироф этилган раҳбар, узоқни кўра билувчи салоҳиятли сиёсатчи сифатида таърифланиши, Ислом Каримов тимсолида юртимиз Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятининг ҳамиша диққат марказида эканлиги ҳар қанча ифтихорга арзирли воқеадир. Зеро, юртимиз аввал-азалдан улкан алломалар, дунё тан берган, мунтазам ҳисоблашиб келган хукмронлар, лашкарбошилар, беназир қалам соҳибларининг ўлкаси бўлиб келган. Буюкликдан буюклик туғилгани сингари халқимиз том маънодаги буюк ва улуғ халқлар сирасида эканини яна бир карра исботлади: мамлакатимиз учун масъулиятли тарихий паллада мушкулини осон қилувчи, йўлчи юлдуз вазифасини ўтайдиган юртбошини ўз хизматига камарбаста қилиб қўйди.

Ислом Каримов давлат тепасига келиши билан боғлиқ мураккаб тарихий шарт-шароитни мўғуллар истилоси Мовароуннаҳр халқини ҳолдан тойдирган оғир тарихий вазиятга қиёслаш мумкин. Маълумки, собиқ Иттифоқнинг емирилиши бошқа республикалар қатори Ўзбекистонни ҳам мушкул аҳволга солиб қўйди. Мана шундай оғир шароитда халқимизни тўғри йўлдан дадил бошлайдиган сорбон сув ва ҳаводай зарур эди ва бу тарихий, масъулиятли вазифани юртбошимиз ўз зиммасига олди. Собиқ иттифоқ барҳам топмасдан аввалроқ мамлакатимизда Президентлик лавозимининг жорий этилиши ҳам Ислом Абдуғаниевичнинг чексиз жасоратидан далолат бериб турибди. Бу ҳали иттифоқ барҳам топмай туриб, амалда Ўзбекистоннинг мустақил давлат сифатида эълон қилинишини билдирарди.

Қарангки, юртимиз янги минг йиллик арафасида мустақилликни қўлга киритди. Учинчи минг йилликка ниҳоятда эзгу ва олий мақсадлар билан қадам қўймоқдамизки, юртимиз иқболини ўйлаганда, уни тасаввур қилганда ширин ҳаёлларга толмасликнинг иложи йўқ. Юртимиз бойликлари, чексиз имкониятлари, халқимизнинг ҳам буюклигини онгимизга, шууримизга даставвал юртбошимиз сингдиргани ва бу йўлда ҳамон собитқадам эканини ҳам камоли ҳурмат билан тилга олиш жоиз. Ваҳоланки, бундан атиги саккиз-тўққиз йил муқаддам марказнинг Гдлян каби югурдаклари асоссиз равишда меҳнаткаш халқимизни боқимандага, етук етакчиларимизни эса «қўшиб ёзувчиларга» чиқариб, «ўзбеклар иши» каби уйдирмалар билан шаънимизга бўҳтонлар ёғдирган эдилар.

Ислом Каримовнинг ўзига хос зукколиги, донолиги, узоқни кўра билиши 1991 йилда ГКЧП тўнтариш кунларида яна бир карра намоён бўлди. Республика Президенти сифатида илк хорижий ташрифи - Ҳиндистон сафаридан қайтиб келган юртбошимиз ана шу фожиали август кунларида вазминлик, мулоҳазакорлик билан иш тутди: ҳар қандай жараён Конституция асосда, яъни қонунчилик доирасида амалга оширилиши кераклигини ёқлаб чиқди. Бу билан қонунчиликка, демократик қоидаларга ич-ичдан содиқлигини намоён қилди. Ушандаёқ юртбошимиз Ўзбекистоннинг ўзига хос ва ўзига мос йўли борлигини айтиб ўтганди. Россияда 1991 йил августида рўй берган, бутун жаҳонни ларзага солган воқеаларга нисбатан Ислом Каримовнинг ҳолисона муносабатда бўлганлиги унинг халқаро сиёсий вазиятга тўғри баҳо берганлигидан далолат эди.

Ислом Каримовнинг бу фазилати Афғонистон ва Тожикистонда рўй бераётган воқеаларга муносабатида қайта-қайта ўзини намоён қилаётир. Юртбошимиз БМТнинг олий минбаридан минтақамизда тинчлик ва барқарорликка қаратилган таклифлар билан чиққани ҳар биримизни мамнун этади ва ифтихор туйғусини уйғотади. Урни келганда айтиб ўтиш керак: Ўзбекистон азал-азалдан Марказий Осиёдаги муҳитни белгиловчи, йўналтирувчи ўлка бўлиб келган. Жаҳон миқёсида тан олинган адиб Чингиз Айтматов буни эътироф қилар экан, «Византия Ўрусия учун қанчалик маънавий мавқеига эга бўлса, Ўзбекистон Марказий Осиё давлатлари учун шунчалик маънавий мавқега эга» - дея таъкидлагани фикримизнинг ёрқин далилидир. Минтақамизда тинчлик-барқарорликнинг сақланиши ҳар бир ўзбекистонлик хонадонидаги хотиржамлик, шоду-ҳуррамлик, қут-бараканинг кафолатидир.

Мамлакатимиз мустақиллиги эълон қилиниши билан юртбошимиз «Ўзбекистон келажаги буюк давлат!» деб хитоб қилдилар ва ҳар биримизнинг вужудимизда мудраб ётган улуғ аждодларимиз руҳини уйғотишга интилдиларки, бу ўз самараларини бера бошлаганини бугун бутун жаҳон кўриб турибди.

Мен бу гапларни Ислом Абдуғаниевич билан бир неча бор бевосита учрашиш бахтига муяссар бўлган инсон сифатида ёзмоқдаман. Умумдавлат, умумреспублика миқёсидаги анжуманларда унинг эҳтиросли, самимий, Ватанимиз, халқимиз тақдири ҳақида куйиниб, қайғуриб қилган маърузаларини тинглаганман ва мунтазам тинглаб бораман.

Халқнинг турмуш тарзи билан танишмоқчи бўлсанг, бозорларини айлангин, деган нақл юради. Бозорлар ҳақиқатдан ҳам ҳар бир халқнинг юзи, қиёфаси. Бугунги кунда бозорларимизга файзу барака кирганлигини таъкидлашнинг ҳожати йўқ. Лекин мана шу хайрли ишнинг бошида айнан юртбошимиз турганлигидан ҳамма ҳам бохабар бўлмаса керак. Пойтахтимизнинг Акмал Икромов туманида хизмат қилар эканман шу туман ҳудудидаги Фарҳод бозорини таъмирлаб кенгайтириш билан республикамиз бозорларини ободонлаштиришдек хайрли ва кенг кўламли иш бошлаб юборилганини эслайман.

> ***«Ислом КАРИМОВ Ўзбекистон сиёсий майдонида шиддат билан ярқ этиб пайдо бўлди...***
> ***Каримов юрт келажагини қандай кўради? «Ўзбекистон, — деб таъкидлайди у, — келажаги буюк давлат... Бу — суверен, демократик, ҳуқуқий давлат демакдир. Бу — гуманизм принципларига асосланган, миллати, дини, ижтимоий ҳолати ва сиёсий қарашларидан қатъи назар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлайдиган давлат демакдир».***
>
> *Ислом Каримовнинг «Палея» халқаро нашриётида «XX аср доҳийлари» туркумида чоп этилган «Барқарорлик ва ислоҳотлар» китоби муқаддимасидан*

Мустақиллик шарофати билан мамлакатимиз пойтахти Тошкент чиройи янада очилиб бораётганини ҳам айтиб ўтиш керак. Шаҳримиз марказидаги Амир Темур ҳиёбони ёнида буюк бобомиз музейи биносининг барпо қилиниши узукка ложувард кўз қўйилгандек бўлди. Бу улуғ Соҳибқирон хотирасига чуқур эҳтиром билан биргаликда Тошкент салобатига салобат қўшди. Пойтахтимизнинг бугунги қиёфасини таърифлайдиган бўлсак, уни улкан қурилиш майдонига қиёслаш мумкин. Тошкентнинг эски шаҳар қисмида ётқизилган кенг ва равон кўчалар, ана шу кўчалар бўйлаб қатнаётган замонавий троллейбуслар, ибратли ободонлаштириш ишларининг ҳамон давом эттирилаётгани шаҳримиз аҳолиси неча ўн йиллардан буён кутиб юрган хайрли ишлардандир. Шу кунларда бу ерда миллий меъморчилигимиз, табиий шарт-шароитларимиздан келиб чиққан ҳолда икки қаватли шинам турар-жой бинолари қурилиши олиб борилаётир. Бу ишларнинг амалга оширилиши натижасида Тошкентнинг эски шаҳар қисми аҳолисини олтиндан ҳам қиммат дуоси олинди.

Кези келганда, юртимизда аҳоли учун кўплаб майдонлар томорқа учун ажратилганлигини, айни замонда турар-жой бинолари қурилишига алоҳида диққат-эътибор берилаётганлигини ҳам айтиб ўтиш керак. Буларнинг барчаси халқ фаровонлигини оширишга, унинг турмуш шароитини янада яхшилашга қаратилгани билан улуғ айём - Ўзбекистон мустақиллигининг шонли беш йиллиги арафасида чуқур мамнуният ҳисси билан тилга олишга арзийдиган ишлар сирасига кириши шубҳасиз.

Ўзбекистон Республикаси Ислом Каримовнинг раҳбарлиги остида жаҳон ҳамжамиятига дадил кириб бормоқда. Мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотлар доирасида қилинаётган ниҳоятда кенг кўламли ишларнинг ташаббускори айнан юртбошимиз экани унга нисбатан ҳурмат-эҳтиромимизни оширишни табиийдир. Ўзбекистон бозор иқтисодиётига ўтар экан, халқ учун қулай тарихий йўлни танлаганида теран маъно бор. Халқимизнинг азалий қадриятларидан келиб чиққан ҳолда мамлакатимизни ривожлантиришнинг ўзига хос беш тамойили ўртага ташланганани, бугунги кунда муваффақият билан амалга оширилаётганида юртбошимизнинг хизматлари катта.

Ўзбекистон бозор иқтисодиётига ўтиш йўлида қисқа фурсатда катта ютуқларни қўлга киритгани бевосита Ислом Абдуғаниевич номи билан боғланаётгани табиий. «XX аср доҳийлари» туркумида чоп этилган «Барқарорлик ва ислоҳотлар» асарининг сўзбошисида юртбошимизнинг мана шу хизматларига баҳо берилар экан, шундай қайд этилади:

«Унинг сиймосида иккита ниҳоятда кучли жиҳат - минг ўлчаб бир кесадиган сиёсатчи ва профессионал иқтисодчи жиҳати табиий равишда мужассамлашган бўлиб, бу жиҳатларнинг қайси бири устун туришини айтиш қийин. Тўғрироғи, улар бир-бири билан уйғун бўлиб, бир-бирини тўлдиради. Чунки акс ҳолда бундай кескин сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларни ёнма-ён амалга оширишнинг иложи бўлмас эди».

Мана шундай омилкорлик туфайли Ўзбекистон қисқа фурсат ичида хомашё манбаидан саноатлашган мамлакатга айланиб бормоқда. Бугунги кунда кўпдан-кўп ривожланган мамлакатларнинг фирмалари, компаниялари, корпорациялари билан тенг ҳуқуқли, ўзаро манфаатли ҳамкорлик олиб борилаётгани, кўпдан-кўп қўшма корхоналарнинг мамлакат бюджетига салмоқли фойда келтираётгани, нефть мустақиллиги, ғалла мустақиллиги йўлида астойдил ҳаракат қилинаётгани шундан далолат беради. Жаҳонга машҳур «Мерседес-Бенц», «Даймлер Бенц», «Бат», «Ньюмонт», «Алкатель» каби компаниялар билан самарали ҳамкорлик қилинмоқда. Республикамизнинг байроғи БМТнинг қароргоҳи биноси ёнида бир неча йиллардан буён хилпирамоқда. Жаҳон банки, Халқаро Валюта жамғармаси, Европа қайта қуриш ва тиклаш банки каби қатор нуфузли халқаро, шунингдек минтақавий иқтисодий ташкилотларга Ўзбекистоннинг қабул қилингани иқтисодий-ижтимоий равнақимизнинг кафолатидир.

Ҳеч иккиланмай айтиш мумкинки, йилига салкам 200 минг замонавий, дунё бозорида рақобатбардош автомобил ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган Асакадаги автомобилсозлик заводи мамлакатимиз иқтидорини жаҳон ҳамжамияти олдида юксакликка кўтарди. Жанубий Кореянинг машҳур ДЭУ компанияси билан ҳамкорликда бунёд этилган бу йирик иншоотни мустақил Ўзбекистон яратган дастлабки ва ўзига хос мўъжиза дейиш мумкин. Юртбошимиз раҳбарлигида шу каби буюк ишларимиз билан ҳали жаҳонни неча бор ҳайратга солишимиз аниқ. Пухта ўйланган ва изчил амалга оширилаётган катта кўламли режалар бунинг ёрқин далилидир.

Мамлакатимиздаги чуқур ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар жамиятни демократиялаштириш, инсон ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, ўз-ўзини бошқаришга оғизда эмас, амалда ўта бориш мақсадида турли сиёсий партиялар, жамоат бирлашмаларини ривожлантириш билан қўшиб олиб борилаётганлиги алоҳида диққатга сазовор. Эндиликда жамоатчилик ҳаракатлари расмиятчилик учун эмас, балки жамиятимизни олға силжитувчи қудратли куч сифатида шаклланаётганидан ҳар қанча фахрлансак оз. Шу маънода мустақилликка эришганимиздан сўнг республикамиз жамоат ташкилотларининг фаолияти ҳам тубдан ўзгартирганини таъкидлаш керак. Бу ўринда энг оммавий ва обрўли бўлган касаба уюшмаларининг халқ орасида мавқеи тобора ошиб бораётганлигини алоҳида кўрсатишни жоиз деб ўйлайман.

Янги тарихий шароитда касаба уюшмалари фаолиятини тубдан қайта қуришда касаба уюшма фаолларининг юртбошимиз билан бўлиб ўтган учрашувлари алоҳида аҳамиятга эгадир. Мазкур учрашувларда ҳозирги даврда касаба уюшма ҳаракатининг долзарб муаммолари муҳокама этилиб, яқин келажак ҳамда XXI аср бўсағасида давлатимиз эгаллаши лозим бўлган марраларни ҳисобга олган ҳолда касаба уюшмаларига дастуруламал бўладиган маслаҳатлар ва йўл-йўриқлар кўрсатиб берилди.

Ўзбекистонда мустақиллик йилларида юз бераётган буюк ўзгаришлар халқнинг ҳоҳиш-иродаси билан амалга оширилаётгани ва унинг ҳаётий манфаатларига жавоб беришини эътиборга олиб, республика касаба уюшмалари Федерацияси ўз фаолиятини давлат ва ҳокимият органлари билан ижтимоий шериклик асосида ташкил этиш ва олиб боришга интилмоқда. Айниқса, давлатимиз юргизиб келаётган кучли ижтимоий сиёсатнинг изчил тадбиқ этиб келинаётганида касаба уюшмаларининг иштироки салмоқли бўлаётгани ҳаммага маълум. Бу сиёсатнинг самараларини халқимизгина эмас, жаҳон эътироф этаётгани ҳам сир эмас. Шу ўринда бу сиёсатга ГФР канцлери Гельмут Коль юртбошимиз билан суҳбатдан кейин берган баҳосини эсга олмоқчи эдим. **Г.Коль шу пайтгача собиқ совет республикалари раҳбарларининг биронтасида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, жамият барча аъзоларининг фаровонлигини таъминлаш бўйича кучли сиёсат юргизган ҳолда янгиланишнинг бундай аниқ режасини кўрмаганини айтган эди.**

Республикамиз аҳолисининг аксариятини ёшлар, болалар ташкил этишни эътиборга оладиган бўлсак мамлакатимизда кучли ижтимоий сиёсат юритилиши оқилона тутилаётган йўл эканига амин бўламиз. Юртбошимизнинг қимматли фазилатларидан бири унинг ёш авлодга чексиз ғамхўрлиги дейиш мумкин. Бугунги кунда йигит ва қизларимиз нафақат мамлакатимизда, балки жаҳоннинг кўпгина ривожланган давлатларида илм-фан чўққиларини эгалламоқдалар, замонавий, юксак малакали касб-ҳунар эгаси бўлиб қайтмоқдалар.

Хизмат вазифам билан кўпгина мамлакатларда бўлганман, турли давлатлар раҳбарлари билан учрашишимга, уларнинг юртимиз, Президентимиз тўғрисидаги ҳолисона фикр-мулоҳазаларини эшитишимга тўғри келган. Ана шундай юқори даражадаги учрашувларда юртбошимиздек раҳбарга эга бўлиш халқимизнинг том маънодаги бахти эканига қайта-қайта ишонч ҳосил қилганман. Президентимизнинг юртимизни юксак тараққиёт йўлига олиб чиқиш мақсадидаги муборак саъй-ҳаракатлари жаҳоннинг кўзга кўринган давлат ва жамоат арбоблари томонидан ижобий баҳоланаётгани ҳар бир ўзбекистонлик кўксини тоғ қилиши шубҳасиздир.

Туркияда Осиё мамлакатлари касаба уюшмалари симпозиумида қатнашган чоғимизда қизиқ бир воқеанинг шоҳиди бўлдик. Грузия ва Озарбайжон касаба уюшмлари Федерацияларининг раҳбарлари Ираклий Ильич Тугуши, Алибобо Гулу ўғли Нажафов атайлаб бизнинг олдимизга келиб, расмий ташриф билан шу мамлакатларда бўлган юртбошимизни мазкур мамлакатлар раҳбарлари Э. А. Шеварнадзе, Г. А. Алиев билан бўлган суҳбатидан олган илиқ таассуротларни айтишди, унинг раҳбарлик салоҳияти, Ўзбекистонни жаҳонга таништишдаги барча хизматларини самимият билан таъкидлашди. Бу гаплардан руҳланиб, юртимизга шундай сорбонни ато этган Парвардигорга такрор-такрор шукроналар айтдим.

Мана шундай фикр туйғуларини Украина касаба уюшмаларининг 70 йиллик тўйи кунларида Ўзбекистон касаба уюшмалари вакиллари билан қатнашган кезларим ҳам туйганим хотирамдан асти чиқмайди. Ялпи мажлисдан сўнг танаффус чоғида Украина Президенти Леонид Кучма Россия, Белорусь вакиллари билан суҳбатлаша туриб, суҳбатга Ўзбекистон вакиллари ҳам келишини махсус топширади. Ушанда у республикамизда бўлаётган жуда катта ижобий ўзгаришлар ва бу жаҳоншумул янгиланишларни амалга оширишда шахсан Ислом Каримовнинг беқиёс ўрни борлигини давра қатнашчиларига камоли ҳурмат билан сўзлаб бергани ва олқишлагани ҳам кечагидек хотирамда турибди.

Демак, юртбошимиз феъл-атворидаги буюклик ва камтарлик, билимдонлик ва соддалик, қаттиққўллик ва меҳрибонлик фазилатларининг уйғунлиги қилинаётган ишнинг самарали бўлишида ҳал қилувчи омил бўлаётир. Қисқа қилиб айтганда, буни халқ фаровонлиги йўлидаги фидойилик деган бўлардим. Бу шунчаки эмас, балки олий ва юксак мақсадларни кўзловчи чинакам, теран мазмун ва моҳиятга эга фидойиликдир. Шу ўринда юртбошимизга яна бир мафтункор фазилат-кечиримлилик ҳислати ҳамроҳлигини айтиб ўтишни истардим. Афсуски, мана шу фазилат аксарият кишиларга хос эмас. Ваҳоланки, Пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо (с.а.в.) «бир-бирингизга нисбатан кечиримли бўлинглар, Аллоҳ кечиримлиларни хуш кўради», - деб васият қилганлар. Сир эмаски, мамлакатимизда буюк ўзгаришлар қилиш жараёнида юртбошимизга нисбатан мухолифлар ҳам пайдо бўлди. Турли фикрлар тарқатилди, аммо фақаттина улуғ бобокалонимиз Амир Темурга хос кечиримлилик фазилати туфайли юртбошимиз мухолифларидан ўч олишни ҳатто хаёлига ҳам келтирмади, аксинча уларни очиқчасига ҳалол кураш майдонига таклиф этди. Қуруқ маддоҳлик ва сафсатабозлик билан эмас, балки ҳаётий дастур билан чиқиб, барчамизнинг умумий она-Ватанимиз - Ўзбекистон равнақи йўлида амалий фаолият кўрсатишга даъват этди.

Кези келганда, юртбошимизнинг журналистлар билан булган суҳбатлардан бирида айтган гапларини келтириб ўтишни истардим. У саволлардан бирига жавоб берар экан, «Каримов ўзгардими ёки унинг сиёсати?» деган саволингизга шундай демоқчиман, аввалом бор одамни ҳаёт ўзгартиради. Шу жумладан, жамият ўзгараётганда Президент ҳам ўзгаради». Президентимизнинг ўзгариши камолот пиллапояларидан юксалиш бўлаётганини жаҳон гувоҳи бўлиб турибди.

Раҳбар сифатида юртбошимизга юксак масъулият ҳисси хосдир. У мана шундай масъулият ҳисси ҳар бир раҳбарга хос бўлиши учун интилади, қайғуради.

- Шу юрт фарзанди эканман, деган эди юртбошимиз. Халқ депутатлари Хоразм вилояти кенгаши сессиясида сўзлаган нутқида.- Хоразмда рўй берган ҳар бир кўнгилсиз ҳол учун менинг ҳам жоним оғрийди. Шу юртнинг раҳбари сифатида ҳар бир кўнгилсиз ҳол учун мен ҳам жавобгарман». Айни замонда у «халқнинг дардига бефарқ қарайдиган, ўз манфаатидан бошқа нарсани ўйламайдиган, худбин ва таъмагир раҳбарлар мамлакатимиз равнақига, халқимиз фаровонлигига тўсиқ бўлаётганлигини» аёвсиз фош этиб, «улар билан ортиқ муроса қилиб бўлмаслигини, раҳбарларнинг барчаси элим деб, юртим деб куйиб-ёниб, ҳаловатидан кечиб меҳнат қилишлари кераклигини» таъкидлаган эди.

Президентимиз дарҳақиқат, жамиятимиз равнақига монелик қилувчи турли иллатларга муросасизлик билан муносабатда бўлиб келмоқда. Айниқса, қариндош-уруғчилик, ошна-оғайнигарчилик, маҳаллийчилик каби иллатларни доимо қоралаб, бундай ҳолатларга жамиятимизда ўрин бўлмаслигини такрор-такрор уқтирмоқда. Ҳақиқатдан ҳам кўплаб раҳбарлар амал курсисига ўтирганларида қайд этилган иллатларга йўл қўймасликка ҳаракат қиладилар. Бироқ бунга уларда сабр-тоқат, матонат, бардош, баъзан эса ҳалоллик етишмайди. Юртбошимиз учун эса элим деб, юртим деб ёниб яшаш хос. Энг муҳими - юртимиздаги ҳар бир фуқаро унинг учун ака-ука, опа-сингил - жигарбанд. Дарҳақиқат, Президентимиз халқимизга мурожаат қилар экан, юртбоши, юртнинг каттаси, ғамхўри ва меҳрибон етакчиси сифатида ҳар бирингизни бағримга босгим келади, қучоқлаб ўпгим келади, қаршингизда таъзим қиламан, дейишлари бежиз эмас, албатта. Юртбошимизнинг мана шундай элпарварлиги, халқпарварлиги, бағри кенгли, меҳридарёлиги ҳаммамизни ҳайратга солиб, унга бўлган ҳурмат эҳтиромимизни янада кучайтиради.

Биз улуғ Ватанимиз билан, унинг беҳисоб бойликлари бу ёқда турсин, ҳаттоки ҳар бир сиқим тупроғи билан, ўтган улуғ алломаларимиз билан ҳар қанча фахрлансак озлик қилади. Айни замонда бугунги кунда юртимизни порлоқ истиқбол сари дадил бошлаётган, халқимизнинг буюк истиқболини йўлчи юлдуздек ёритаётган, йирик халқаро ташкилотларнинг олий минбарларида юртимиз шаънини юксакликка кўтараётган, жаҳоннинг ривожланган давлатлари раҳбарлари билан тенгма-тенг музокаралар олиб бораётган, Ўзбекистон номини тилларда достон қилаётган она Ватан ва халқимизнинг том маънодаги тимсоли бўлган юртбошимиз - Ислом Абдуғаниевич Каримов билан фахрланишга, ғурурланишга, унинг шаънига қалбимиздаги эзгу дил сўзларини айтишга ҳақлимиз деб ўйлайман.

Кудратилла РАФИҚОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раисининг ўринбосари

А. Темур музейининг қурулишида.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ...

Саволларга М.Жасурова жавоб беради.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда иштирок этган тракторчи-машинистлардан кимлар имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлади?
Й.РАДДИЕВ,
Сурхондарё вилояти

Уларга қуйидаги барча шартларга эга бўлган ходимлар киради:
а) ишга тракторчи-машинист сифатида расмийлаштирилганлар;
б) трактор ҳайдаш ҳуқуқини берувчи ҳужжатга (гувоҳномага) эга бўлганлар;
в) қишлоқ хўжалиги корхоналарида тўлиқ мавсумда бевосита деҳқончилик ёки чорвачилик маҳсулотларини бевосита етиштиришда трактор ва бошқа ўзиюрар қишлоқ хўжалиги машиналарида банд бўлганлар:
-қишлоқ хўжалигида «тракторчи-машинист» касби йиғма касб бўлиб, у қуйидаги касбларни ўз ичига олади:
- бульдозерчилар;
- бульдозерчи-скреперчилар;
- грейдерчилар;
- комбайнчилар;
- зиғир-каноп йиғувчи машиналарнинг машинистлари, скрепер-машинистлари, скреперчилар;
- чой терувчи машиналарнинг машинистлари;
- экскаваторчи машинистлар;
- пахта териш ва зиғир йиғувчи машиналарнинг, ўзиюрар кенг қаторли пичан ўрувчи машиналарнинг механик ҳайдовчилари;
- комбайн механиклари;
- тракторчилар;
- трактор-бульдозерчилар.

Иккинчи жаҳон уруши қатнашчисининг оиласи телефон хизматидан фойдаланишда қандай имтиёзларга эга?
М.ЎРМОНОВА,
Тошкент шаҳри

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1990 йил 8 май Фармони билан иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига ҳамда уларга тенглаштирилган бошқа фуқароларга биринчи навбатда уйлари (квартиралари)га телефон ўрнатиш имтиёзи берилган. Улар телефонлаштириш учун белгиланган хизмат ҳақининг 20 фоизини тўлайдилар.

Телефон хизмати учун тўловларда уруш қатнашчиларига ва ногиронларига бошқа имтиёзлар кўзда тутилмаган.

Аввал тайинланган пенсия миқдорини қайта ҳисоблатишим мумкинми?
Э.ЭРМАТОВ,
Самарқанд вилояти

Ҳа, мумкин. Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 49-моддасида белгиланишича, пенсияларни қайта ҳисоблаш,
- пенсионер пенсия миқдорига таъсир кўрсатувчи (пенсия тайинланишигача бўлган иш стажи ва иш ҳақи тўғрисидаги ва бошқа) қўшимча ҳужжатларни тақдим этган тақдирда;
- ногиронлик гуруҳи ўзгарганда;
- боқувчисини йўқотганлик пенсиясини оладиган оила аъзолари сони ўзгарганда;
- энг кам ойлик иш ҳақи миқдорлари ўзгарганда;
- минтақавий коэффициент белгиланган (бекор қилинган) ёки унинг миқдори ўзгарганда;
- даромадлар индексация қилинган тақдирда амалга оширилади.

Бунинг учун пенсионерлар пенсияни қайта ҳисоблаш учун ана шундай ҳуқуқ пайдо бўлганидан кейин исталган пайтда туман ижтимоий-таъминот бўлимига мурожаат қилишлари лозим бўлади.

Қонунда белгиланишича, пенсияни қайта ҳисоблаш мурожаат қилинган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб амалга оширилади.

Ўриндошлик тартибида ишлаш учун рухсатнома олинадими? Шунингдек, ўриндошлик тарзида бажарилган иш учун ҳақ тўлаш тартиби қандай?
Й.ЙЎЛДОШЕВ,
Андижон вилояти

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги меҳнат қонунчилигига биноан (Меҳнат Вазирлигининг 1992 йил тушунтириш хати) ўриндошлик тартибида ишлаш учун, яъни ходим ўзининг асосий ишидан бўш вақтида меҳнат шартномаси асосида бошқа ҳақ тўланадиган ишни бажариш учун ҳеч қандай рухсатнома талаб қилинмайди.

Ўзбекистон Республикасининг янги Меҳнат Кондексининг 160-моддасида кўзда тутилганидек, (аввалги Меҳнат Қонунлари Кодексининг 115-моддаси) ўриндошлик тарзидаги бажарилган иш учун меҳнат ҳақи миқдори меҳнат шартномасининг тарафлари ўртасидаги келишувга биноан амалда бажарилган иш юзасидан белгиланади.

Кимлар муқобил хизматни ўташ ҳуқуқига эга бўладилар?
А.АБДУРАСУЛОВ,
Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон Республикасининг «Муқобил хизмат тўғрисида» 1992 йил 3 июлдаги қонунининг 3-моддасида белгиланишича, 18 ёшдан 27 ёшгача бўлган, ҳарбий ҳисобда турадиган, муддатли ҳарбий хизматга чақирилиши лозим бўлган қуйидаги фуқаролар:

ҳарбий хизматга чақирилаётган шахсдан ташқари 16 ёшга тўлмаган 4 ва ундан ортиқ болали оиладан бўлсалар;

ҳарбий хизматни ўташ даврида ногирон бўлиб қолган ота-онаси ёки ака-укалари бўлса;

диний таълимоти қурол ишлатишга ва қуролли кучларда хизмат қилишга йўл қўймайдиган рўйхатдан ўтган диний ташкилотнинг аъзоси бўлсалар муқобил хизматни ўташ ҳуқуқига эга бўладилар.

Иккинчи гуруҳ ногирониман. Ёлғиз ўзим яшайман. Автобусда кира ҳақи тўловида имтиёздан фойдалана оламанми?
Я.ЯМИНОВ,
Қашқадарё вилояти
Қарши шаҳри

Транспортда юришда имтиёзлар уруш қатнашчилари, ногиронлар ва уларга тенглаштирилган шахсларга, Чернобил фалокати қатнашчиларига ва шахсий нафақахўрларга нисбатан тааллуқлидир.

Сиз ёлғиз яшовчи ва ўзгалар қаровига муҳтож бўлсангиз, тиббий муассаса хулосасига асосан, туман ижтимоий таъминот бўлимида ҳисобга олиниб, жамоат транспортида бепул юриш ва бошқа имтиёзлардан фойдаланишингиз мумкин.

Бекобод цемент комбинати 70 ёшда

ТЎНҒИЧ КОРХОНА

Бекобод цемент комбинати шу йилнинг 24-августида 70 йиллик тўйини ўтказади. 1926 йили заводнинг очилиш маросимида» республикамизда улкан қурилишларни кенг кўламда бошлаб юборишга катта ҳисса қўшади» деб баланд овоз билан айтилган эди ва шундай бўлиб қолди. Унинг маҳсулоти туфайли Фарҳод ГЭСи, Ўзбекистон металлургия заводи қад кўтарди. Завод Марказий Осиёдаги тўнғич цемент корхонаси ва энг йирик саноат корхоналаридан бири сифатида тарих саҳифасига кирди.

Бекобод цемент комбинати республикада цемент корхоналарини ташкил этиш ва бунёд этишда бош-қош бўлди, тажриба маркази, шунингдек, цементчи кадрлар тайёрлаш ўчоғи ва малака ошириш мактаби бўлди. Навоий, Оҳангарон цемент комбинатини ҳам Бекобод цемент комбинати кадрлар билан таъминлади.

«Бекобод цемент комбинати» белгиси қўйилган маҳсулотлар кўп йиллар Куба, Афғонистон, Бирма, Ҳиндистон каби мамлакатларга жўнатиб турилди.

Бекобод цемент комбинати катта тарихга ва бой тажрибаларга эга. Корхона маъмурияти ва касаба уюшма ташкилоти кўп йиллардан бери ишчи-хизматчиларни ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг моддий-маънавий эҳтиёжини қондириш борасида катта ишлар қилган ва бу йўналиш корхонада анъана бўлиб қолган. Ҳозирда ҳам бу анъаналар давом этмоқда, уни вилоят бўйича эмас, республика бўйича намуна қилиб кўрсатиш ўринлидир. Қуйидаги мухтасар ҳикояларимиз шундай савобли ишлар хусусида.

МАЪНАВИЯТГА МУҲИМ АҲАМИЯТ

Вилоятимизда кўплаб маданият муассасалари бўлиб, ҳозирги кунда улар тўла фаолият кўрсатаяпди деб бўлмайди. Хуш, бунга сабаб нима? Шубҳасиз, моддий маблағларнинг етишмаслиги.

Цемент комбинати маданият уйи 30-йилларда бунёд этилган. Бино эскигина бўлса-да, вақти-вақти билан таъмирланиб, мослаштириб корхона жамоаси ва чор-атрофда турувчилар учун маданият маркази бўлиб келмоқда. Замонавий саройлар, маданият уйлари қаровсиз қолиб турган бир пайтда, одмигина маданият уйининг шундай фаол ҳаёт кечириши таҳсинга сазовор. Шубҳасиз, бунда корхона касаба уюшма қўмитасининг маъмурияти ва фидокор ходимларнинг хизмати беқиёсдир.

Маданият уйи ҳузуридаги «Лола» рақс ансамбли ҳаваскорларнинг ёшига қараб уч гуруҳга бўлинган. Бу гуруҳ фақат корхонада эмас, Бекобод шаҳрида ҳам машҳур. Корхонада ва шаҳарда ўтказиладиган тантаналарни уларнинг иштирокисиз тасаввур қилиш қийин. Гуруҳ солисткаси Севара Мирзаматова шаҳарда ўтказилган қатор танловларнинг ғолибидир.

Цементчилар маданият уйи вокаль жамоаси «Ўзбекистон-Ватаним маним» танловида фаол қатнашди. Доирачилар гуруҳи эса кўп концертларда томошабинларнинг олқишига сазовор бўлган. Болалар драма тўгараги фақат клубдагина маҳоратини намойиш этиб қолмай, қатор мактабларнинг азиз меҳмонлари ҳамдир.

Ҳар йили пахта йиғим-теримидан сўнг энг яхши теримчиларни шарафлаш тадбирини шу ерда ўтказиш анъанага айланиб қолган. Унинг учун концерт дастури тайёрланади. Мукофотлар тантана билан берилади.

Сирдарёнинг соҳилида корхонанинг гўзал дам олиш ҳудуди бор. «Наврўз», «Мустақиллик куни», «Хотин қизлар куни» каби катта байрамлар шу ерда ўтказилади. Уларни тайёрлаш ишларини касаба уюшмаси қўмитаси бошчилигидаги маданият уйи ходимлари ва фаоллари тайёрлашади. Шубҳасиз, бу ишларни амалга оширишда Гулфия Шайдуллина, Ҳусан Неъматуллаев, Нусратилло Мирсаидов, Альбина Афлотунова, Гулсум Ҳалиловаларнинг ҳиссаси катта бўлмоқда.

«Бекободцемент» маданият уйи вилоятдаги энг ибратли маданият муассасаларидан бири,- дейди Тошкент вилояти қурилиш ва бинокорлик материаллари ходимлари касаба уюшмаси қўмитасининг раиси Тўхтамиш Давлатов,- бу ерда корхона юксак маънавий муҳитини сақлаш йўлида кўп хайрли ишлар қилинмоқда. Барча имкониятлардан унумли фойдаланилган ҳолда иш олиб борилаяпти. Бу ердаги заҳматкаш, фидокор кишиларни кўриб руҳланаман, улар ишлари, илғор тажрибаларини жойларга борганда тарғибот қиламан. Минг афсуски, кўп жойларда қийинчиликлар баҳона маънавият, ёшларни маънавий камолтга етказиш ишлари сустлашиб қолган. Корхонада спорт-соғломлаштириш ишлари ҳам яхши олиб борилаяпти. Хуллас, ҳавас қилса арзийди.

МАЪНАВИЙ ВА ЖИСМОНИЙ МУШТАРАКЛИК КАМОЛОТДИР

Корхона ҳузурида оддийгина стадион ва жисмоний тарбия соғломлаштириш мажмуи бор. Жамоатчи тренерлар бу ерда спортнинг турлари бўйича машғулотлар олиб боришади. Умуман, бу ерда корхона жамоа аъзоларининг жисмоний тарбия билан шуғулланишлари учун имкон борича шарт-шароит яратилган. Сузиш, таэквондо, теннис, баскетбол, шахмат-шашка каби тўгараклар мавжуд. Соғломлаштириш гуруҳлари тузилган. «Бекободцемент» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти «Цементчи» футбол командаси Ўзбекистон чемпионатининг иккинчи лигасида ўйнамоқда. Футбол мусобақаси ўтказиладиган кун бу оддийгина стадион ниҳоятда гавжум бўлади.

Корхонада цехлар, бўлинмалар спорт турлари бўйича мусобақалар ўтказиб борилади. Шу кунларда Ўзбекистон мустақиллигининг 5 йиллиги ва «Бекободцемент» ташкил этилганлигининг 70 йиллигига бағишлаб цехлар ўртасида футбол мусобақаси қизғин давом этмоқда.

БАРТЕР БЎЛСА, КИРОЙИ ШУНДАЙ БЎЛСИН

Биз Бекобод цемент ҳиссадорлик жамиятига борганимизда биринчи навбат тугаб ишчилар уйга қайтишаётган экан. Корхона дарвозасидан чиқиб кетаётган одамларга разм солсангиз, халталарида сабзи, картошка, карам, қовун-тарвуз, гуруч, шакар... олиб кетишаётган экан. Бу воқеалик билан қизиқиб, корхона касаба уюшмаси қўмитасининг раиси Наталья Михайловна Дергачга саволлар билан мурожаат этар эканмиз, у ҳаммасини тушунтириб берди.

Ҳиссадорлик жамияти маъмурияти ва касаба уюшмаси қўмитаси бозор иқтисодиёти шароитида ишчи-хизматчиларни ижтимоий ҳимоялаш мақсадида бу муҳим ишнинг турли усул ва услубларидан кенг фойдаланишга интилмоқдалар. Улардан бири корхона маҳсулотига бартер йўли билан озиқ-овқат маҳсулотларини алмаштиришдир.

- Бозорда картошканинг нархи 16 сўм эди,- дейди биз билан суҳбатда Наталья Михайловна,- Сурхондарёдан 10 тонна картошка олиб келиб қолишди. Улар директор Даврон Зиёдович Қориев ҳузурига киришди. Директоримиз ишлаб чиқариш билан бирга бунақа ташкилий ишларда ҳам пишиган одам. У кишн картошкани шиферга бартер усулда алмаштириб, икки томон манфаатини ҳам кўрсатиб берди.

Агар рўйхатга қарайдиган бўлсак, «Бекободцемент» ҳиссадорлик жамияти бу йил бартер орқали олган ва ишловчиларига арзон нархда сотган озиқ-овқат маҳсулотлари рўйхатининг ўзи бир неча варақни эгаллайди. Сўзнинг исботи учун мисоллар келтирамиз: сарёғ, маргарин, пишлоқ, чой, нон, ўсимлик ёғи, ун, қанд, турли сабзавот ва мевалар...

Корхонада ишчи-хизматчиларни ижтимоий ҳимоялаш йўлида ишлаб чиқарувчилар маиший шароитини яхшилаш учун қатор шароитлар мавжуд. Иккита сауна меҳнаткашлар ихтиёрида. Учта тиббий даволаш шаҳобчаси мавжуд.

Корхонада жамоа аъзоларини соғломлаштириш йўлида 25 ўринли профилакторий ишлаб турибди. Ундан ташқари Тошкентдаги айрим шифохоналар билан ҳам шартнома тузилган.

«Бекободцемент» ҳиссадорлик жамияти ихтиёрида болаларни соғломлаштириш оромгоҳи бор.

Касаба уюшма қўмитаси шу ерда ишлаб пенсияга чиққанларни ҳам бозор иқтисодиёти шароитида ижтимоий ҳимоялашга катта эътибор билан қарамоқда. Корхонада 15 йилдан кўп ишлаган пенсионерлар санаторий,дам олиш уйларига йўлланма олиш ҳуқуқига эгалар.

Шунингдек, Бекободдаги Темир йўл ишлаб чиқариш бирлашмаси билан келишиб, гўзал тоғ бағрига жойлашган уларнинг дам олиш ҳудудида ҳам ишчи-хизматчилар кўп марта ҳордиқ чиқардилар. Касаба уюшмаси ҳисобидан Тожикистоннинг антиқа табиат гўшаси-Бодомчага икки кунлик сайрлардан сўнг ишчи-хизматчилар олам-олам таассурот билан қайтадилар.

Бозор иқтисодиёти Бекобод цемент корхонасини ҳам четлаб ўтгани йўқ. Сўнгги икки йилга назар солсак, 1994 йил режа бажарилмай қолди. 1995 йил аҳвол яна ҳам қийинлашди. Натижада асосий маҳсулотлардан, цемент ишлаб чиқариш атиги 54 фоизга, асбест қувурлар тайёрлаш 28,5 фоизга, шифер етказиб бериш 55 фоизга, оҳак тайёрлаш 65 фоизга аранг етказилди. Кўзда тутилганидан анча кам -121 миллион 85 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди.

Ўзаро маслаҳатлашувлар ҳамда келишувлар натижасида аввалги алоқадор корхоналар билан алоқа боғлашни йўлга қўйдик. Валюта ёки мол айирбошлаш ҳисобига икки томонлама ўзаро манфаатли битим ва келишувлар тузилди. «Бекободцемент» ҳиссадорлик жамиятига Ангрендан глиеж, Бухоро ва Исфарадан гипс, Чимкентдан шлак, Жамбулдан темир чиқити яна бошқа жойлардан турли маҳсулотлар олиб келина бошлади. Русия ва украиналик ҳамкорлар эса турли хил дастгоҳлар, мураккаб асбоб-ускуналар ва эҳтиёт қисмларни, шунингдек, ўтга чидамли ғиштларни, мовут ва рангли металл турларни етказиб беришадиган бўлишди. Оҳангарон, Навоий, Қувасой цементчилари билан ўзаро ҳамкорлик юзасидан пухта ўйланган тадбирлар тузилди. Эришилган илғор тажрибаларни бир-бирларига тавсия этишмоқда. Биргаликда қийин ечимларни ҳал этишаяпти. Асбоб-ускуналар, дастгоҳлардан бир-бирларига ёрдам беришаяпти, янги техникаларни ўрнатишда ҳамкорлик қилишаяпти.

Бу ишларнинг шарофати билан корхонадаги ишлар анча юришиб қолди.

- Ҳаёт тадбиркорликни, жаҳон бозори андозаларига мос келадиган сифатли ҳамда рақобатбардош, харидоргир маҳсулот тайёрлашни, хорижий алоқаларни мустаҳкамлашни талаб этмоқда,- дейди «Бекободцемент» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти раиси Даврон Қориев,- жамоамиз бу йўлни қаттиқ ушлаган. Иқтисодий- маънавий тараққиёт йўлида қатор тадбирлар тузганмизки, унинг ижросини албатта таъминлаймиз.

Доимий изланишлар ва интилишлар корхонанинг янги уфқлар сари ҳаракатида йўлдошдир. Бекободликларнинг маҳсулот сифати бўйича Марказий Осиёда турдош корхоналар орасида юқори ўринлардан бирини эгаллаганликлари сир эмас. Унинг маҳсулотлари, айниқса, цемент ўзининг тез қотувчанлиги вва силлиқ қоришувчанлиги, олий тамға белгиси «600» маркагача борганлиги маълум. Шонли анъаналарга бой корхона аҳли учун қийинчиликлар ортда қола бошлади. Яхши кунлар сезилмоқда. Бу йилдан цемент ишлаб чиқариш кўпаймоқда. «Бекободцемент» яна қурилишларда ардоқли ва харидоргир бўлган маҳсулотлари билан илгариги мижозларини хурсанд қилишга тайёр

Будир ПЎЛАТОВ,
Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгаши матбуот марказининг мудири.

Суратларда: «Шуҳрат» медали нишондори, бош механик ўринбосари Султон Астанқулов; 20 йилдан буён комбинатда меҳнат қилаётган Шарапат Умарова; «Лола» бадиий-ҳаваскорлик тўгараги қатнашчилари байрамларга файз киритади; жиҳозлаш цехи бошлиғи муовини Султон Юсупов ва Алижон Шокировлар тоғ комплексидаги карьерда.

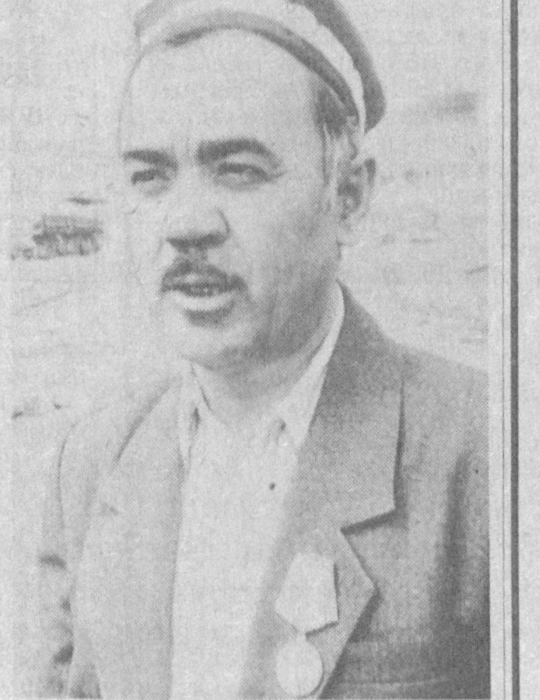

Маданият хабарлари

ЎЗБЕКИСТОН ДЕЯ АТАЛУР

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллигига бағишлаб Навоий шаҳар «Фарҳод» маданият саройининг «Ширина» ашула ва рақс халқ ансамбли ижодий жамоаси «Ўзбекистон дея аталур» деб номланган театрлаштирилган томошани намойиш эта бошладилар.

Муҳиддин Кенжаев сценарийси асосида Худойназар Аҳадов саҳнага олиб чиққан ушбу дастурда жонажон Ўзбекистонимизнинг тарихи, бугунги куни, дориломон кунлар шукуҳи ўз ифодасини топган. Айниқса қизлар рақс дастаси томонидан ижро этилаётган ялла ва рақсларда бугунги куннинг шодликлари акс эттирилган. Ансамбл иштирокчиларидан Махбубахон Минглиева, Феруза Рўзиева, Моҳигул Пардаева, Нилуфар Абдиева, Умиджон Аҳмедов, Жасурбек Кенжаевлар талқинидаги юртга муҳаббат, Ватанни ардоқлаш тараннум этилган тароналар, ота-боболаримиз ҳаётидан ҳикоя қилувчи тарихий лавҳалар ижроси томошанинг янада кўтаринки руҳда чиқишини таъминлаган.

С.СИРОЖИДДИНОВ.

Иқтисодиёт янгиликлари

ЎЗБЕКИСТОН ҲАВО ЛОЧИНЛАРИ ПАРВОЗДА

Фақат мамлакатимизда эмас, шу билан бирга умуман Осиё минтақасида ҳам энг йирик ҳисобланган Тошкент «Чкалов номли авиация-ишлаб чиқариш бирлашмаси»нинг жамоаси ИЛ-76 самолётини тайёрлаш билан банд. Хитой Халқ Республикаси ана шу самолётларга буюртма берган.

Шуни таъкидлаш ўринлики, корхонада ақлий ва ишлаб чиқариш имкониятларини сақлаб қолишга муваффақ бўлинди. Бу ерда яхши жиҳозланган аэродром полигони мавжуд. Қанотли машиналар тил давомида ана шу полигонда синовдан ўтказилади.

Маълумки, бу бирлашма Ўзбекистон саноатининг пешқадамларидан биридир. У эришаётган муваффақиятлар кўзга яққол ташланиб турибди. Мана, бир неча мисоллар: йўловчиларни ташишга мўлжалланган ИЛ-114 самолёти 1994 йилда маҳаллий йўналишларда уча бошлади; 1995 йил август ойида XXI аср самолёти ҳисобланган ИЛ-76 ҳаво кемаси биринчи марта парвоз қилди. Ноёб техник- тактик сифатларга эга бўлган бу янги транспорт самолёти синовдан муваффақиятли ўтди.

Яқин вақтлар ичида маҳаллий йўналишларда яна бир янги транспорт самолёти-«ИЛ-114" биринчи парвозини бошлайди. Жаҳонда унга тенг келадиган шу хилдаги бошқа самолётлар йўқ. Юк ташийдиган мазкур улкан ва бетакрор ҳаво кемаси шу хил самолётларга нисбатан қатор афзалликларга эга: унинг катта қудратли двигатели бор, корпуси узун, юк кўтариш салоҳияти баланд, бошқариш тизимлари ғоятда такомиллаштирилган.

Корхона жаҳоннинг етакчи авиакомпаниялари билан ҳамкорлик ишларини яхши йўлга қўйган. Шу боис унинг маҳсулотларига бўлган талаб ҳам тобора ортиб бормоқда. Хитой Халқ Республикасининг бу соҳада йирик буюртмачи бўлганлиги бунга яққол мисолдир.

Т.ШЕРОВ.

Истиқлолий рамзларимиз солномасидан

ГИРЯ, ЯШТ, МАДҲИЯ

Ўзбекистон Республикасининг Давлат Мадҳияси мустақиллигимизнинг беш йиллик тантаналари муносабати билан қайта-қайта ижро этилишига шубҳа йўқ. Таниқли шоир Абдулла Орипов шеърига атоқли бастакор Мутаваккил Бурҳонов куй басталаган Ўзбекистон Мадҳияси зеро жонажон Ватанимизга меҳр-муҳаббатимиз ифодаси сифатида қалбларимиздан жой олиб бормоқда. Қадим ўлкамизда мадҳия, гимн узоқ тарихга эга. Ҳукмингизга ҳавола қилинаётган мақолада шу ҳақда баҳс юритилади.

Тарихга назар ташламайдилар, унга кириб борадилар, шунда тарих чуқур ўрганилади, мозий қирралари янада жилоланади, Ватан тараққиётининг сомон йўли бундан ҳам ойдинлашади.

Биз касб-коримиз туфайли қатор хорижий мамлакатларда, конгресс, симпозиум, халқаро илмий-назарий конференциялару маданият кўриклари, санъат фестивалларида (шу жумладан Англия, Франция, Миср, Юнонистон, АҚШ, Германия ва бошқа давлатларда) бўлиб келар эканмиз, у ерлардаги музейлар, жамғармалару кўргазмалардаги Турон, Мовароуннаҳр, Туркистон тарихига оид китоблару бошқа манбаларни кўриб ҳайратда қолардик. Вужудимизни икки хил ҳиссиёт чулғаб оларди, бири-инсоният маданий тарихи юзага келишида ва равнақ топишида бизнинг буюк аждодларимизнинг ҳам салобатли ўрни борлигини ҳис этиб, ғурурларга тўлиш бўлса, иккинчиси-ушбу манбалару ноёб китобларни кўриб ҳанг-манг бўлиб қолардик, ўта қимматли қўлёзмалару маълумотлар ўзимизда йўқлиги, сақланиб қолмаганлигидан ўксирдик, изтиробларга тушардик...

Машҳур тарихий обида, жаҳон маданий тараққиёти мўъжизаларидан бири бўлмиш қадимий Вавилон (Бобил) минораси жуда ҳам салобатли, осмонўпар бўлганлиги ҳақидаги маълумотларни мактабларда манбалардан ўқиб келганмиз. Аммо, ушбу қадимги маданий марказдаги «осмонўпар», маҳобатли устунларда ҳам Турон элининг фарзандлари ва уларнинг ўша пайтлардаёқ чор-атрофга маълум бўлган маданияти ва сезиларли таъсири ҳақида ўқув манбаларимизда лол-мим дейилмай кетаверилганини идрок этиб, ранжирдик, аламларга ботардик...Собиқ Иттифоқ даврида тарих шунчалик ҳаспўшланиб келиндики, гўё юнонлар, буюк Искандар Зулқарнайн Ўрта Осиёга, Туронзаминга маданиятнинг талай намуналарини олиб келганлару, бироқ буюк аждодларимиз мавлуду-масканидан ноёб осор-атиқалар намуналарини, беназир маданий ёдгорликларини олиб чиқиб кетмаган...

Милоддан аввалари Туронзаминдаги буюк аждодларимиз яратиб кетган «Авесто»даги мадҳия-гимн «Хуршедяшт» ҳам қадимдан машҳур бўлган, унда оламни ўз нури-чароғони билан партавафшон этган Хуршид-Қуёшга гимн-муножотлар ўқилган, илоҳийлик, бахт, тинчлик, севинч, она ер, Ҳақ баралла куйланган, тараннум этилган. Ушбу «Хуршед-Яшт»даги мана бу мисраларга разм солайлиг-а:

Қуёшни мадҳ этамиз,
Ул зўр партав афшонни,
Тулпорлари чаққонни.
Хуршед юзин очганда,
Иссиқ нурин сочганда,
Илоҳийлар тик турар.
Бахт чашмаси қулф уриб,
Бари севинчлар йиғар,
Кўнгилга ҳам завқ сиғар.
Маздоқ инъом этган ер,
Саодатга лиқ тўлар...
Олам бахти кулсин деб,
Ер Ҳаққа кўп тўлсин деб...

Мана шу олийжаноб ҳис-туйғулар, орзу-умид ва саховатли ниятлар билан йўғрилган мисралардан ҳам буюк аждодларимиз нақадар умуминсоний маънавият ва қадриятлар ҳақида ўйлаганликлари ва қайғурганликлари яққол кўриниб турибди. Аммо, мана шундай беназир манбаларга, сира инкор этиб бўлмайдиган тарихий-маданий далилларга қарамай гимн-мадҳия тарихимизнинг оқсочлиги ҳам узоқ йиллар мобайнида ҳаспўшланиб, камситилиб келинди. Бу ўлка фуқаролари ва айниқса ёш авлод Истиқлолий жараён юртимизга пой қадам ташлаб келгунга қадар бизда ҳам мадҳия-гимнлар тарихи минг йилларга қараб кетгани ҳақида дурустроқ маълумотларга эга эмасдилар, аксинча, уларга то йиллар охиригача, бизда гимн-мадҳия тарихи «Ўзбекистон ССР гимни»дан бошланади, деб наинки мактаб, олий билимгоҳ, балки боғча-болалик чоғларимиздан қулоғимизга қўрғошиндек қуйиб келдилар. Мазкур гимннинг матнини эсласак, эндиликда баданимиз жимирлаб кетади, ушбу мадҳиядаги лаганбардорлик, маддоҳлик, ўз-ўзини ерга уришлик аломатларини кўриб ва англаб ҳайратларга тушамиз. Бу гимн «Халқлар доҳийси»га, «Улуғ оғамиз»га мадҳиябозликдан, «қизил империя»га саждаю манфур мафкурага итоатдан, совет тузумига лаганбардорликдан иборат бўлиб, бой ўтмишимиз, қаҳрамонликларимиз, миллий ғуруримиз, қадимий маданиятимиз, халқ ва унинг жасур фарзандларининг матонати, жасорати туфайли камситилиб, ҳақоратланган эди, мадори-заминга ҳақиқий садоқат, чинакам ҳуррият, истиқлол ва истиқбол ҳақида, мустақил Ватан ҳақида сўз йўқ эди ва бўлиши ҳам мумкин эмасди у қўланкали пайтларда.

«Гимн»лар Марказий Осиёга Россиядан, чоризм сиёсати, мафкураси боис кириб келган деган даъволар ҳам тарихий ҳақиқатга мос эмас. Тўғри, Марказий Осиё Россия империяси томонидан босиб олингач ва Туркистон ўлкасида чоризмнинг мустамлакачилик сиёсати юритила бошлангач, бу ерлардаги йиғин-маросимлару ҳарбий анжуманларда, байрам-тантаналарда Русия давлат гимни ижро этила бошланди. Аммо, бу гимн Туркистон ўлкасига зуғум ва қон тўкишлар билан кириб келганлиги учун ҳам маҳаллий халқлар, миллат ва элатлар маънавий ҳаётига пайванд бўлиб, уларнинг орзу-умидлари, тараққиётга интилишлари Истиқлолий саъю -ҳаракатларига мутлоқ жавоб бераолмасди ва буни устига бу гимн халқ озодлик ҳаракатлари бостирилгандан сўнг, мустамлакачиликка қарши бош кўтарган эл фарзандларини қатл этиш маросимлари чоғида ҳам янграб турарди... 1898 йилда мустамлакачиларга қарши қўзғолон кўтарган Мадали-«Дукчи Эшон» ва унинг жасур маслакдошларидан 226 киши осиб, отиб ўлдирилаётганида, 777 халқ фарзанди сургун қилинаётганида, 3 минг йиллик тарихга эга «Минг-тепа» (Андижон вилояти) мавлуду-маскани «культепа»га айлантирилаётганида, чор Россияси генераллари топшириғи билан «Боже, царя храни»(«Худойим, подшоҳимизни асрагил») гимни ҳарбий оркестр жўрлигида айтиб турилган...

Бизларда ҳам яшт,наът, муножот, гимн, мадҳиялар тарихи ва қадимийлиги Миср, Ҳиндистон, Юнонларникидан асло қолишмайди. Бизнинг буюк аждодларимиз қадим-қадимларда ҳали ёзув, қоғозлар кашф этилмаган пайтлардаёқ Ховар-Қуёшга, тинчлик-омонлик, нурафшонлик, мўлчилик ва барокат рамзи бўлган яратганнинг иноятига мадҳиялар тўқиб, сажда қилганлар. қадимий Хоразм «Ховар», «Ховарзам», яъни «Қуёшли замин» дея аталгани ҳам бежиз эмас; бу ерларда, жаннатдан ўз индаллосини олувчи тўрт дарёдан бири-Оке, кейинчалик Жайҳун ва Амударё бўйларида ҳам азалдан яшт, наът, муножот, мадҳиялар тўқиш, ижро этиш анъана бўлиб келган... Силсила тортиб келаётган маълумотларга кўра ана ўша машҳур «Авесто»нинг дебоча яшт-муножотлари ҳам мана шу Амударё (қадимда, милоддан аввал «Оке») бўйларида яратилган (шу жумладан «Баҳром-яшт» ҳам) ва сўнг бутун Туронзамин бўйлаб таралиб, кейинчалик Эрон томон йўл олган ва янада сайқал топган...

Оврупаликларда «Гимн усопшему» (марҳум шаънига мадҳия айтиш) деган ибора-атама бор. Бизда ҳам бундай асар яратиш, ижро этиш анъанаси мавжуд, у ҳам ўз тарихи билан, оврупаликларникидан фарқли ўлароқ, бир неча минг йиллар билан ўлчанади, уни Туронзаминда «Марсияи гиря» деб атаб келганлар. «Гиря»нинг илдизи қарийб тўрт минг йилга боради, унинг ижро этилиши шаҳид бўлган Сиёвуш(«Авесто»да Съявaршан)нинг фожиаси билан ҳам боғлиқдир. Адолатсизлик қурбони бўлган Сиёвуш ўлдирилганида «гиранда»лар (марсия тўқувчи, ижро этувчилар) бир йилгача мотам тутиб, аза асосида мунгли, дардли қўшиқ айтиб юрганлар, сўнг «гиря» айтиш одат, анъанага айланиб қолган, бизнинг давримизда ҳам машҳур давлат, жамоат, маданият арбоблари вафот этганда мотам чоғлари «гиря» ижро этилиши ана ўша қадимий анъаналардандир. Буюк аждодларимиз мадҳия, ижрочилик маданиятида «наът», «муножот»лар ҳам азалдан салобатли ўрин эгаллаб келган.

Яссавий, Лутфий, Жомий, Бобур, Бедил, Фузулийлар ҳам «наът», «муножот»лар яратиб, бизларга улкан маданий мерос сифатида қолдириб кетдилар.

Ўтмиш маданий тарихмизга назар ташларканмиз, «гимн», «муножот», «мадҳия»лар солномасидан сўз юритарканмиз, «буюк Октябрь»га қадар ҳам Туркистон ўлкаси халқларининг ўз «гимни» бўлганини кўрамиз, у «Туркистон мусулмонларининг муножоти» дея аталган, афсуслар бўлсинким, чоризм мустамлакачилари бу борада ҳам мустақилликка тажовуз қилганлар ва ушбу «муножот»ни маҳв этиб юборганлар, ана шундан сўнг ўлкада юқорида зикр этилганидек «Боже царя храни» сингари гимн тез-тез янграб турадиган бўлиб қолган... Бухоро амирлигининг ҳам ўз гимни бўлган ва қадимдан келаётган «Йиғла Турон» куйи билан ижро этилган. Хоразм хонлигининг ҳам ўз мадҳияси бўлганлиги ҳақида хабарлар бор уни «Хон чиқар» дея атаганлар, мадҳия (гимн) кўпинча хорижий мамлакатлардан юқори мартабали меҳмонлар ташриф буюрганида ижро этилган...

Асримизнинг 10-20 йилларида қатор ватанпарвар шоирлар, маърифатпарвар ижодкорлар, ўлкада жадидчилик ҳаракатининг фаоллари Тавалло, Авлоний, Сўфизода, Фитрат, Хислат, Ҳамза, Хуршид, Чўлпон. Атоийлар ҳам мадҳиялар, маршлар яратдилар. Янгича йўналишдаги ўзбек адабиёти ва ижрочилик маданиятига Хуршид дастлабкилардан бўлиб «арш» (марш) жанрини олиб кирди, у ўнлаб мадҳиялар, ҳурриятга, истиқлолга чорловчи маршлар ҳам яратди, шу жумладан, «Турон марши», «Ватан мадҳияси», «Ҳуррият марши» ва бошқаларни ҳам. Шунингдек маршу мадҳияларда қуйидагича жўшқин, ватанпарварлик руҳи билан тўлиб тошган, ҳуррият ва истиқлолга чорловчи мисралар мавжуд эди:

Эй онамиз, шонли Ватан,
Эй мадори Туронийён.
Бердинг бизга сен файзу шон,
Минг йил яша, бўл тинчч омон.
Илари, илари, арш илари,
Туркистон элининг ўғил-қизлари!
Илари, илари, арш илари,
Ҳур, озод этмакчун Ватан ерлари!...

Ҳамза ҳам ҳурриятга, ишчиларга бағишлаб маршу мадҳиялар битди, шу жумладан, Туронга бағишланган ўз мадҳиясини ҳам:

Яша Турон, яша Турон!
Сен эзилганларга ёр.
Барча ўлка ишчисига
Сен-суянчиғ, сен-мадор.

Бироқ, афсуслар бўлсинки, кейинчалик шўровий мафкура таъсирида ушбу мадҳия «Яша Турон»дан «Яша Шўро»га айлантириб юборилди. Ушбу мадҳия 1918 йилдаёқ машҳур хонанда Муҳиддин Қори Ёқубов томонидан ижро этилган эди.

Бу пайтларда Чўлпон ҳам мадҳиялар ёзди, уларни инқилобга, 1 майга, колхозчиларга бағишлади. Бироқ, Чўлпон қатағонга учрагач, ушбу мадҳиялар ижро мундарижасидан тушиб қолди...

Буюк ватандошларимиз асрлар мобайнида орзу қилиб келган вақтлар келди, суюкли Ўзбекистонимиз истиқлолга юз тутди, даҳшатли даврлар маҳв бўлди, қора қўланкали осмонга Мустақиллик қуёши чароғон нур сочди, қадимий ўлкамизга ҳақиқий ҳуррият ташриф буюрди, элу юрт партавафшон бўлди, ватандошларимиз кўксига муқаддас ва муътабар эрк шамоли тегди, қалблар шоду, руҳлар обод бўлди. Эндиликда мустақил Ўзбекистонимизнинг ўз истиқлоли, давлат мадҳияси бор(А.Орипов шеъри, М.Бурҳонов мусиқаси);у ватанпарварлик руҳи билан тўлиб тошган, унда миллий ва умуминсоний қадриятлар жило топган, элнинг, халқнинг эзгу орзу-умидлари инъикос этган, у маслакдошу масхабдошларимизни улуғ зафарларга, мислсиз бунёдкорликларга, келажаги буюк давлат барпо этишга баралла чорламоқда; жаҳон бўйлаб мағрур янграмоқда...

Севимли Ўзбекистонимиз мустақил деб эълон қилинганига беш йил бўлаяпти. Мазкур муборак дамларда республикамиз Президенти И.А.Каримовнинг мана бу сўзларини яна бир бор мароқ билан тилга олгимиз келади:

- Халқимизнинг ўтмишини чин маънода эслаш, қадр-қимматига етиш, урф-одатларини, удумларини, ўтган не-не улуғ зотларнинг муборак номларини тиклаш ва уларнинг иззат-ҳурматини бажо келтириш сизу бизга насиб этганидан фахрланишимиз керак».

Ҳа, эндиликда жаҳон бўйлаб тез-тез янграб турган Мустақил Республикамизнинг Истиқлолий мадҳияси халқимиз маънавий тараққиётининг янги саҳифаси, озод ва обод юртимизнинг ўзига хос фахриясидир.

Бахриддин НАСРИДДИНОВ,
Ўзбекистон ёзувчилар, театр арбоблари, уюшмаларининг аъзоси, маданиятшунос олим, мунаққид.

Машриқзамин дарғалари

АМР ЎЛДИ ВАФОКИ, БЕВАФОЛИК ЭТМАНГ...

Туркизамин не-не султон-файласуфларни, алломи, орифларни, шайхулисломларни кўрмаган дейсиз.

Ҳаётида «умрни халқ хизматига бағишлаш, яхшилик қилиб чарчамаслик, эзгу хулқ атворга эга бўлиш, муҳтожларга ёрдам бериш, зоҳираи ва ботина пок юриб, покиза инсонлар эътиборини қозониш»ни барча нарсадан афзал кўрган алломалар келажак авлодга қолдирган бебаҳо меросларнинг санаб адоғига етмайсиз. Уларнинг аҳлоқ, мантиқ, тасаввуф, фиқҳ, кимё, илму нужум, риёзиёт, тарих соҳаларига доир асарлари эса бутун дунёни кезиб юрибди.

Шундайин комилу ориф, руҳоният шоирларидан бири Мавлоно Жалолиддин Румийдир. Жалолиддин Румий аслида турк, хоразмлик. У Балхда таваллуд топиб, бу даврда шаҳар Хоразмшоҳлари ҳудудида эди. Унинг отаси - Муҳаммад Баҳоиддин Валад замонанинг машҳур суфийси бўлган.

Жалолиддиннинг отаси Муҳаммад Баҳоиддин Валад Хорамшоҳларнинг давлати ва шавкатининг чўққига чиққан даврида яшади, Жалолиддин ҳам шу йилларни гувоҳи бўлди. Султон ул уламо ва Хоразмшоҳ муносабати бузилгач, шоҳ томонидан унинг мамлакатдан чиқиб кетиш маслаҳати амр этилади. Сўнгра Баҳоиддин Валад уй ичи ва 300 муриди билан балхдан Боғдодга йўналади. Маккага бориб ҳаж қилади. Бу даврда Жалолиддин беш ёшда экан, отасининг ортидан кетаётган Жалолиддинга қараб шайх Муҳиддин Арабий «Субҳон Аллоҳ! Бир баҳри муҳитнинг денгиз ортидан боришини қаранглар!» деган ривоят қилинади. Улар Балхдан йўлга чиққанда машҳур шоир Фаридиддин Аттор билан кўришадилар. Аттор ёш Жалолиддинга ўзининг «Асрорнома» китобини туҳфа этади. Мавлоно Баҳоиддин Валад Шом йўлидан бугунги Туркия Баҳиддин Валадни турк султони Султон Алоиддин Қайқубод Қунёга таклиф этади. Қуёнда масжид ва мадрасалар кўп эди. Жалолиддин мана шундай илмий руҳоний муҳитда маънавий камолга ета борди. 1233 йилда билимини янада такомиллаштириш учун Ҳалабга жўнайди.

Ҳалаб бу даврда ислом оламининг катта маданий марказларидан бирига айланганди. У бу ерда тўрт йил қолиб, Муҳиддин Ибн ал Арабий билан танишади. Шуҳратли Ҳалавия мадрасасида таҳсил кўради. Тасаввуф ва фиқҳда билимини камолга етказади. 1240 йил Қуёнга қайтади ва фиқҳдан дарс бера бошлайди. Ўғли султон Валаднинг ёзишича, «унинг гўзал овози оламни тутди, руҳларга ҳаёт берди». Муридлари ҳам кўпайиб борди. Мавлоно Жалолиддин ҳаётида 1244 йил унутилмас бир учрашув бўлдики, бу унинг ҳаётини тамоман сокинликдан юлиб, бошқа бир йўлга йўналтириб борди. Қуёнга суфий Шамсиддин деган дарвеш келди. У Табризда савдогар оиласида туғилди. Ёшлигидан суфийлик, тасаввуф илм сирларини ўрганди. Илм олиш, дунёни кўриш учун у доимо саёҳат қиларди, шунинг учунми «Парранда» лақабини ҳам олганди. Соҳибдиллар унинг маънавий парвозини назарда тутиб, шундай аташган. Шамсиддин Табризий жўшқин бир суфий, талқини гўзал, қувватли, феъли қатъий, айтганини бажартира оладиган устоз бир инсон эди. У Мавлоно Жалолиддин руҳини зоҳирий билгилар доирасидан чиқариб, туйғу ва тушунча оламларининг кенг уфқларга парвоз эттирди. Мавлоно Жалолиддин энди бутунлай бошқа бир руҳоний олам ичида эди. Табризий билан дўст бўлгач, бутунлай тасаввуфга толди. Шеърлар ёзди. Турк ислом тасаввуф адабиётининг бир булоғининг кўзини очди. Мавлоно муридларини, талабаларини, бутун моддий дунёни унутди. Устозларининг бу ҳолидан жунбушга келган муридлар ҳеч бир чора тополмагач, Шамснинг ҳаётига таҳдид қилишгача боришди. 1246 йил Шамс жонини таҳликадан қутқармоқ учун Қунёдан Шомга қараб кетди. Аммо Мавлоно Жалолиддин аввалгидек ваъз ўқиш ҳолатида эмас эди. Натижада Мавлононинг ўғли Султон Валад Шомга жўнаб Шамсиддинни топиб келтирди. Қунё муҳити бу икки малаксифат дўстлигини, суҳбатларини, руҳоний йўлдошликларини ҳазм эта билмади. 1247 йилда Табризий Мавлоно Жалолиддинни бутунлай тарк этди. Жалолиддин Румий йиллар ўтиб бошқа суҳбатдошлар топди, аммо Шамсдек буюк бир руҳдошга етиша олмади. Дўстидан-маънавиёт ўртоғидан айрилиши туфайли Мавлоно жуда кўп ғазаллар битди. Унинг фикрий олами таъсирида жўшқин тасаввуфий шеърлар ёзди. Уларни жамлаган девон «Девони Шамси Табризий» дейилиб унда 54 минг байт шеър бор. Жалолиддин Румий умрининг охиригача руҳоний билги билан инсонлар онгини ёритди. У муридларига талабаларига тасаввуфни эгаллаш йўлини ўргатди. Олти жилдли 25700 байтдан иборат «Маснавий»и шарифни мерос қолдирди. Румийнинг бутун ижодий мероси бугунги дунёда яшайдиган 300 миллионлар барча турк дунёсиники ва 100 миллионлаб форс, дарий, афғон тилида сўзлашувчи миллатларники. Қуйида Румийнинг «Маснавий» сидан айрим парчалар келтирамиз.

Ай дил, кўзингни оч, жаҳон ўтгусидир,
Умринг бу жаҳонда ройгон ўтгусидир.
Тап манзилида маҳбуси ғофил қолма,
Манзил оша манзил карвон ўтгусидир,,,

***

Жоним берайин, ол уни, жондин кечма,
Дилдан кечайин, ол, у жаҳондин кечма,
Сен ўқсану мен эсам камонмен ҳануз,
Эй ўқ, сабр айла, камондин кечма...

***

Эй сарви равон, ҳеч хазонлиқ кўрма,
Эй чашми жаҳон, ҳеч ёмонлиқ кўрма,
Эй жон, ки жон дер сени осмону замин,
Роҳат бори кўргилки, зиёнлиқ кўрма...

***

Лайлимки наҳор бўлмаса, мен на қилай?
Бахтимки баҳор бўлмаса, мен на қилай?
Дедимки, ичай бодани сен бирла, санам,
Иқбол менга ёр бўлмаса, мен на қилай?

***

Нафсим итини, дедимки мен, пир айлай,
тавба ипидан бўйнига занжир айлай.
Ҳар ерда ҳаром кўриб вале ул кўппак,
Занжирни узар бўлса, не тадбир айлай?

***

Зинҳор, дило, яқин йўлатма ғамин,
Суҳбатга муяссар этма номаҳрамни.
Нон бирла кўкат-ку қаноат қилдинг,
Кўкатга олишма энди шу оламни.

***

Эй дўсти азизларим, жудолик этманг,
Кўп ҳою ҳавас бирла хатолик этманг.
Бир жумлада сўзлар каби мардона туринг,
Амр ўлди вафоки, бевафолик этманг...

Бахтиёр СУЛТАНОВ.

Сиз кутган учрашув

«ТОЛҒИН РУҲЛАРГА ҚУВВАТ...»

Фаннинг ақл бовар қилмас кашфиётлари беҳисоб. Мазкур кашфиётлар замирида жамият тараққий этади, инсоннинг онгу шуурида, тафаккурида ифодасини топиб оламгир ишларнинг, эзгуликларнинг туғилишига имкон беради. Шу боис оламда келажакни олдиндан билишга бўлган қизиқиш турли талқинлар баёнида фантаст-ёзувчининг қанотли, сарҳад билмас фикрларида ўз ифодасини топиб, жамиятни огоҳ этишидан ташқари, янги-янги кашфиётларга йўл очадиган туртки бўлиши ҳам табиий. Адабиёт фанида ана шундай йўналишнинг дарғаларидан бири, севимли адиб, ўзбек илмий-фантастик ёзувчиси Ҳожиакбар Шайховдир.

Мухбиримизнинг «Ёзувчи» нашриёти директори, «Сирли олам» журнали ва «Қалб кўзи» газетасининг бош муҳаррири, фантастика соҳасида кўпдан қалам тебратаётган ижодкорларнинг устози Ҳожиакбар ШАЙХОВ билан суҳбати илм-фан тараққиёти ва бадиий талқин хусусида борди.

- Ҳожиакбар ака, илмий фантастика жанрида кўплаб юксак бадиий асарлар битган таниқли ёзувчи сифатида танилгансиз. Ижоднинг айнан шу соҳасига кириб келишингиз табиийми ёки бирор ҳаётий мақсад сабаб бўлганми?

- Болаликнинг туйғулари учқур, бежилов. Ер, Коинот, Олам ва Одам сир-синоатлари, Руҳ ва Жон тушунчалари билан боғлиқ мўъжизавий тасаввурлар замирида билишга интилиш илмни чуқур ўрганишни тақозо этади. Мен дастлаб политехника олий таҳсилини оларканман, дунёвий илм сирларидан воқиф бўлганим сайин Инсон, Онг ва Идрок, Тафаккур, Қалб кенгликларини ҳис этишга, англашга бўлган қизиқишим ҳам кучайиб борар эди.

Ана шу кезлар руҳий интилишларим ва изланишларим илмий фантастик битикларида ўз ифодасини топа бошлади. Кўп ўқиш, изланишлар албатта бесамар кетмайди. Инсоннинг руҳий олами ниҳоятда бой, унинг орзу-умидлари, қанотли мақсадлари беҳудуд. «Минг бир кеча»нинг ҳайротомуз ҳодисалари, «Шоҳнома»нинг синоатлар замиридаги кечмишлари, халқ эртакларидаги ақл бовар қилмас ғаройиботлар ва уларнинг бадиий талқини жуда кенг ҳаёлотнинг маҳсули бўлиб, биз фикр юритаётган фантастик асарларнинг турли шаклидир. Ҳаёлотнинг ранг-баранг оламлари янглиғ илмий фантастика ижодий қирралари ҳам турфа, кўз билан илғаб бўлмас, ақл бовар қилмас мантиқлар замиридаги тафсилотдир. Минг хил шаклшамойилда уни ифода этаётган ўзбек бой ҳаёлоти, орзу умидлари менинг ижодимда ҳам маълум маънода ўз тасвиротини топган. Халқимизнинг ниҳоятда бой бўлган асотирлари,афсона ва ривоятлари катта ҳаёлотнинг маҳсули янглиғ тараққиёт чўққиларига эришишда маънавий асос бўлиб хизмат қилса, уларнинг замонавий шакли-фантастика илм, фан, техниканинг ривожланиш йўналишлари ёки қачонлардир келажакда яратилажак кашфиёт ихтиролар йўлларини кўрсатиб беради, истиқболларини белгилайдиган соҳа бўлиб қолади. Мазкур соҳада жуда кўп ижодкорлар қалам тебратмоқдалар. Ишонаманки, ўзбек фантастикасининг истиқболи порлоқ. Зеро, икки дарё оралиғига жойлашган она юртимиз ҳамиша илғор тафаккур гулшани, забардаст олиму-фузалоларнинг бешиги бўлиб келган.

- Ўзингиз айтганингиздек, илмий фантастика фан тараққиёти сари йўлловчи буюк ихтироларга туртки бўлиб хизмат қилувчи воситалардан бири. Шу маънода ўзбек илмий фантастикасида яратилаётган асарлар хусусида нима дея оласиз?

- Янги-янги кашфиётлар очилишига сабаб бўладиган илмий ғоялар илгари сурилган фантастик асарлар яратилаяпти, деб айтиш мумкин. Аммо, илмий фантастик асарлар яратилишида сусткашлик ҳам сезилмоқда. Бевосита фан техникадан бохабар ижодкорларга чанқоқлик ҳам шундандир. Қолаверса, мазкур жанрда бадиятга қизиқувчи фан-техника ходимлари қалам тебратишлари, аниқроқ қилиб айтганда аниқ фанлар қомусчилари, олимлар, тадқиқотчилар фантастика жанрига қўл урсалар яхши, қизиқиш билан ўқиладиган асарлар ёруғлик юзини кўриши мумкин. Афсуски, ҳозир бундай ижодкорлар камчиликни ташкил этади.

Маълум бир пайтда илмий-фантастика йўналишидаги бадиий ижод майдони юзага кела бошлаган кезларда технократияга берилиб кетилаётганлик ёрлиқлари ёпиштирилди ҳам. Лекин бундай талқин нотўғри. Илмий фантастика фаннинг маълум ва номаълум минг бир қирраларидан минг бир мантиқлар ярата оладиган ҳамда бадиий адабиёт ҳодисасини инжулардек безайдиган бебаҳо асарлар яратишга қодир жанрдир.

- Замон руҳи, бугунги кун реалликлари фантастик асарларда қандай акс этиши мумкин?

- Фантастик ғоя ҳам заминдан қайнаб чиқади ва у ердан узилиб қолмаган бўлсагина қимматлидир. Ҳар қандай фантастик асарда воқеалар Ердами, коинотнинг олис ҳудудларидами, Ер остида кечадими аҳамияти йўқ. Лекин менинг назаримда шу бугуннинг муаммолари инсоннинг дардлари билан муштарак ёритилмаган шу бугунги ҳаётнинг акс садоси бўлмаган асар узоқ яшамаслиги аниқ.

Шу маънода илмий фантастика жанрида қалам тебратаётган ижодкорда ўз навбатида ҳаётни, одамлар қалбини яхши билиши, туйғуларию ҳиссиётини ҳам англай олиши муҳимдир. Шу бугунги куннинг нафасини ижодкор, ёзувчи сифатида ҳис эта билиши ҳам ўз асарларига сингдира олиши лозим. Фантастик асар фақат хомхаёл ғоялардан иборат битиклар бўлиб қолмаслиги ҳам керак.

Инсон қалби очилмаган қўриқ. Қалб, Руҳ тушунчалари ҳали ҳануз мунозарали таҳлилларга сабаб бўлмоқда. Умуман, одамнинг туғилиши, яшаши, вафоти билан боғлиқ жумбоқлар минг хил талқин этилсада Руҳ ўз ибтидосидан интиҳосигача катта тадрижий тараққиёт йўлини босиб ўтади. Фантастика йўналишида қалам тебратаётган ижодкорлар, менимча руҳий камолот жумбоқларини теран англашади, уларнинг ажойиб асарлар битишларига ишонаман. Зеро, инсон қалбини ўрганиш то маҳшар кунигача давом этадиган жараёндир.

- Ҳожиакбар ака! Сиз масъул вазифада ишлаб туриб, яна ажойиб дурдоналар яратмоқдасиз. Вақтингиз қандай етаяпти?

-Вақт сира ҳам етмайди. Аммо энг ривожланган давлат фуқаролари икки, уч иш билан банд бўла оладилар. Қолаверса, ижодкор жамиятда камол топади. Вақт қанчалик тиғиз бўлмасин қалбдан тўкиладиган дард ўзи қалам тутқазиб битикларга айланишга фурсат ҳам топа билади. «Ёзувчи» нашриётига келганимга хурсандман.

Халқимиз китобхон. Бир нашр ёки китоб олиб ўқишга имкон топади. Моддий қийинчиликлар замирида «Сирли олам» шаклан ўзгариб чиқди. Мана энди ҳукуматимизнинг мазкур нашрларга эътибори кучайди. Жумладан, Ўзбекистон давлат матбуот, Давлат фан ва техника қўмиталари, «Камолот» ёшлар жамғармаси муассислик қилмоқдалар. Бундай ғамхўрлик журнал имкониятларини янада кенгайтиради, албатта. Қолаверса, журналимиз янги технология билан жиҳозланган босмахонада нашр этилади. Эндиликда «Сирли олам» журнал тарзида ўз муштарийларига чиройли шакл-шамойилда чиқиб туришининг омили ҳам бўлади.

- «Ишонч» муштарийларига тилакларингиз.

- «Ишонч»ни халқ манфаатини кўзловчи, дардларини ишониб айтувчи нашр бўлиб қолишига тилакдошман. Толғин руҳларга қувват, дардманд кўнгилларга яратгандан нур ато этишига тилакдошман.

Ажойиб фантаст асарлар муаллифи Ҳожиакбар Шайховнинг мистик-фантастик йўналишидаги «Туташ оламлар» романи нашрдан чиқди. Қуйида адибнинг мазкур асаридан парчани эътиборингизга ҳавола этамиз.

Суҳбатдош:Ф.ҲОЖИҚУЛОВА.

«Ишонч» муштарийларига!
Ҳаётда, меҳнатда, ижодда ва оилада ҳамиша ҳаётий ва хаёлий омадлар тилаб, теран эҳтиром ила

Спорт

ТУРОН ҚИЗЛАРИ

Мулки турон бугун жаҳон кўзгусида. Мустақил диёримизнинг, гўзал ватанимизнинг юксакка томон қўйган ҳар бир қадами мақсадимизга эриштирмоқда. Бугун спортимиз жаҳон стандартлари даражасида ривож топаяпти. Туроннинг Тўмарис ва Барчиноййларидек довюрак, чаққон қизлари ҳам бугун Ўзбекистон шарафи ҳимоячиларига айландилар. Юртимиз узра «Соғлом авлод учун» давлат дастури кезиб юрган бир вақтда аёлларимизнинг спортга бўлган муносабати киши қалбини ранжитади. Аёлларнинг спортга муносабати ҳақида сўз юритар эканмиз аввало бор статистик маълумотлар келтирмоқчи эдим. Ҳозирги кунда Ўзбекистон аҳолисининг атиги 30 фоизи жисмоний машқлар билан шуғулланса шундан борйўғи 6 фоизни аёллар ташкил қилар экан. Демак, ўзбек аёлларимизнинг жуда кам қисми спорт ва жисмоний машқлар билан шуғулланишмоқда. Шу ўринда тарихга мурожаат қилсак. Хўш, ўтмишда аёлларимизнинг спортга, жисмоний машқларга ва бадантарбияга эътибори қандай бўлган?

Ибтидоий жамоа тузуми davридаку ҳаёт кураш қонуни аёлу эркакка баб-баробар ҳисобланган. Шу маънода уларнинг соғломлик даражасига эътироз бўлиш мумкин эмас. Даврлар ўзгариб жамият ривожланиб одамларнинг яшаш тарзи анча енгиллашгандан кейинчи? Шу ўринда ўзимизнинг шарқ аёлларини олайлик. Барчин, Қалдирғоч, Тўмарис, Гулойим ...

Бу каби мисолларни анчайин давом эттириш мумкин. Чунки достонларда тасвирланганидек, ўша давр аёллари ҳам жисмоний тарбияга қизиққан, у билан шуғулланишга керак бўлганида эркаклар билан елкама-елка туриб душманга қарши курашганлар. Шундайин жисмонан бақувват аёлларимиздан бири Мирмуҳсиннинг «Хўжанд қалъаси» романида тасвирланган Қоракўз бека. Ахсикат хокимнинг қизи Қоркўз Хўжанд хокими Темур Маликни севади ва унга умид боғлайди. Темур Маликнинг жасоратли кишиларни ёқтиришини билиб, жангномаларни ўқийди, шунга қараб машқлар қилади. Бироқ, Темур Маликнинг Хоразм элидан уйланганини эшитиб, унга бардош беролмай, ҳибсга тушган Ахсилатли хожни баҳона қилиб либосни ўзгартириб уни яккама-якка курашга чақиради. Соатлаб ўзи билан теппа-тенг курашаётган баҳодирнинг юзидан ниқобини олгач, Темур Малик унинг шартига кўниб Хожини озод қилади.

Шуни эътиборга олиш лозимки, спорт оғирлиги қиз боланинг кучига мувофиқ келадиган бўлиши лозим. Уғил болалар билан қиз болалар ўртасида ўтказиладиган спорт мусобақалари қизлар учун зарарли бўлиб чиқиши мумкин. Қиз болаларни спорт билан шуғулланиши, ривожланиш даврига қараб мураккаблаштириб борилади.

Буюк олим Абу Али ибн Сино «Ҳар бир инсон ўз танасининг гигиенасига риоя қилиш, гимнастика билан шуғулланиш, бадан тарбия қилиш, ҳаракат билан сокинликни алмаштириб туришни маслаҳат берган. Усмирлик даври қизлар ҳаётида ҳам жисмоний ҳам ақлий ривожланиш даври ҳисобланади. Аммо бу ёшда мусулмон оилаларида қиз бола тарбиясига бироз қатъий қаралади. «Уят бўлади» сўзи билан қизларнинг турли ҳатти ҳаракатлари таъқиқланиб турилади. Натижада қизлар сспорт кийимларини кийиб жисмоний машқларни бажаришга уялиб фаолиятлари пасайиб боради. Ваҳоланки, жисмоний ривожланиш айни шу даврга тўғри келади. Гавда тузилиши ривожланиб, етуклик ҳолатини намойиш қила бошлайди. Нутқи ўсади, ҳатти ҳаракатлари қатъийлашиб, мақсад сари мустақил интилиш ҳолатлари пайдо бўлади. Шу даврда турли ички физиологик ўзгаришлар ҳам содир бўлади. Руҳияти тез-тез ўзгарувчи бўлади. Қизларни бу даврда жисмоний тарбия билан шуғулланиши юқорида айтилган фаолиятларнинг ривожланишни осонлаштиради. Бу ёшда қизлар кўпроқ енгил атлетика машқларини бажариши, сузиш каби спорт турларидан фойдаланиши маъқул.

Ривожланишнинг етуклик даврига келиб қизлар психологиясида қатъий ўзгаришлар содир бўлди. Яъни қизларни муваффақият сари интилиши юқори спорт малакасини кўрсатишга ҳаракат қилиш умуман олдинга қўйган мақсад сари интилиш ҳислатлари ривожланади, фикрлаш қобилияти қатъий, катталардай муҳокама қилиш хусусиятига эга бўлади. Чаққонлик, эпчиллик каби фазилатлари агар қиз бола спорт билан шуғулланадиган бўлса, шу ёшда намойиш бўлади. Қизларнинг жисмоний баркамолиги ҳаётда катта муваффақиятларни қўлга киритишда асосий омил ҳисобланади. Биз аёлларнинг спортга бўлган муносабатларни ҳақида ушбу фикрларимизни якунлар эканмиз, Туроннинг баҳодир маликалари ҳақида олмониялик буюк мутафаккир Йоханн Хтфрид сўзларини келтириб ўтмоқни лоззим топдик: «Ўзбек аёллари сарвқомат ва хущрўйдир. Улар совут кийиб камар боғлаб эрлари билан ёнма-ён жангга киради. Тим қора йирик кўзлари жон олғучидир».

Не бахтки, Европа бу хушкелбат инсонлар макон тутган заминдан унча узоқ тушмаган экан. Дину санъат, илму фан, маданиятимизнинг бор йўқ бисоти, бизнинг бутун шамғалат руҳимиз-биз улардан кўп ёки оз самара кўрган, кўрмаганимиздан қатъий назар барчаси ажойиб тарзда такомиллга этган. Ана шу халқдан келган туҳфадир. Агарда тақдири азалнинг топтоза нафаси бу гуруҳ гулларидан биз сари хушбўй таратмаса эди, агарда ушбу халқларнинг ямяшил новдалари бизнинг тарвақийлаб бутоқларимизга пайванд этилмаса ва йиллари кечиши билан насл дарахтимиз танасини яшнатиб юбормаса эди, Оврупонинг миллионлаб халқлари ҳанузгача ёввойи бўлиб қолаверади».

Ҳа, биз ўз тарихимиз бўлмиш ва эртамиз билан фахрланиб яшасак арзийди.

Улуғбек АҲРОРОВ,
«Ишонч»нинг махсус мухбири.

Ўзингизни билинг!

ЛАТОФАТГА БОЙМИСИЗ?

«Улфати жон» бўлишни уддалай оласизми? Даврадаги бирон одам ёқмаслигига қарамай ҳамма учун бирдай мафтункор бўла олишингиз мумкинми? Қуйидаги синов-суровлари Сизни ёқимтой деб ҳисоблашадими йўқми? Билиб олишингизга ёрдам беради.

1. Зиёфат вақтида бирдан ўртага ноқулай жимлик чўкади. Сиз уни бузган бўлармидингиз?

А. Йўқ, нега энди мен бузишим керак?

В. Агар яхши кайфиятда бўлсам - Ҳа.

С. Албатта-да, ахир бунга чидаб бўлмайди-ку!

2. Кимдир латифа айтиб беради-ю, унинг маъноси Сизга тушунарсиз. Шунда Сиз нима қиласиз?

А. Нима бўлишидан қатъий назар - кулиб юбораман.

В. Мавзуни ўзгартиришга уринаман.

С. Маъносини тушунтиришни илтимос қиламан.

3. Сизнинг ғашингизга тегиб юрадиган мухлисларингиздан бири ажойиб гулдаста юборади. Шунда Сиз нима қиласиз?

А. Ҳеч қандай жавоб қилмайман.

В. Қўнғироқ қилиб, миннатдорчилик билдираман.

С. Гулдастани қабул қилмайман.

4. Баъзи одамлар суҳбат чоғида имо-ишоралар билан гапиришни хуш кўришади. Бу Сизга ёқадими?

А. Ҳар қалай, шусиз гаплашишни маъқул кўрардим.

В. Ҳа, ахир бу ифодани тушунтириш-ку.

С. Агар меъёрида имо-ишора қилишса - зарари йўқ.

5. Қиролича Диана Сизда қандай таассурот қолдиради?

А. Унинг тақдирини мардона қабул қилиши ҳар қанча мақтовга сазовор.

В. Бечоранинг шахсий ҳаёти бутунлай барбод бўлади.

С. Ғийбат нишони бўлган одамлар мени қизиқтирмайди.

6. Ёшлигингиздаги орзуларингизни рўёбга чиқара олдингизми?

А. Ҳа, ҳаммасини.

В. Биронтасига ҳам эришолмадим.

С. Камида орзуларимнинг бир жуфти рўёбга чиққан.

7. Бахтиёр келин-куёвларни кўрганингизда нималарни ўйлайсиз?

А. Бизнинг ҳам тўйимиз шундай ажойиб ўтганди.

В. Ҳаёт шодликлари қанчалик тез хира тортади.

С. Фақат менга ҳеч ким уйланмайди.

Синов-суровлари калити

	1	2	3	4	5	6	7
A	2	3	1	2	1	3	2
B	3	1	2	3	3	2	1
C	1	2	3	1	2	1	3

Жавобларингиз бўйича очколарни жамланг. Хулосаларни газетамизнинг келгуси сешанба сонида ўқийсиз.

«ОЗИШНИ ИСТАЙСИЗМИ?»
синов-сўровлари жавоблари бўйича хулосалар:

Мабодо жами 30 гача очко тўплаган бўлсангиз, бу - кам! Демак, Сиз овқатланиш тартибингизни бутунлай ўзгартиришингиз керак бўлади. Синов-сўровлари шартларини қунт билан бажаришга интилинг.

Очколарингиз сони 30 дан 60 гачами? Бу ҳам жуда соғломлик аломати эмас. Сиз овқатланиш тартибига қатъий риоя этишингиз, ҳар куни эрталаб мунтазам гимнастика билан шуғулланишингиз керак.

61 дан 100 гача очко тўплабсизми? Жуда соз! Сиз жуда тез ортиқча вазнингиздан қутилишингиз мумкин. Фақат синов-суровлари шартларини яна ҳам қунт билан бажара боринг. Саломатликдек муҳим ишда танаффуслар бўлиши мумкин эмас.

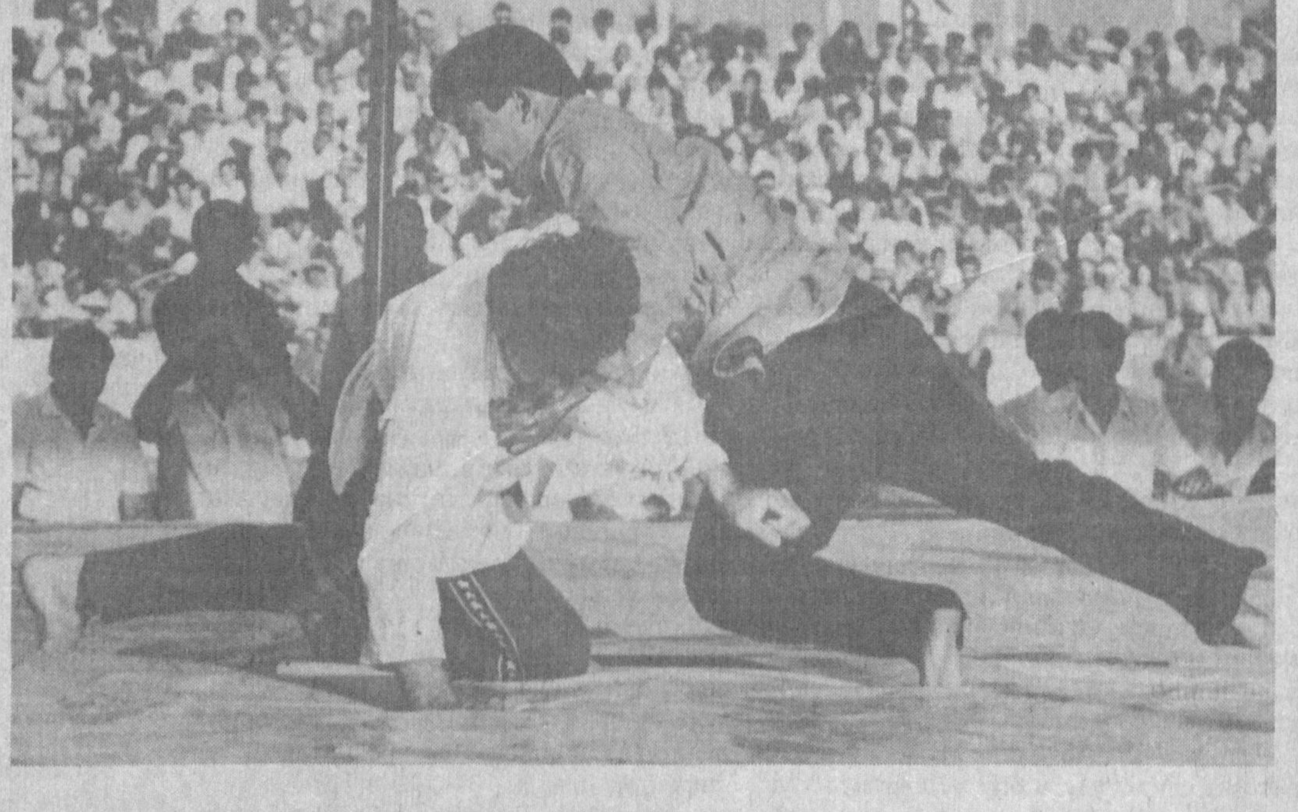

Белбоғи бор бўлсин йигитнинг.

Ҳожиакбар ШАЙХОВ

ҒАЛАТИ ҲАНГОМАЛАР

(«Туташ оламлар» романидан парча).

Қўл-оёқлари қайиш билан боғланган Назирани тиббий аравада еттинчи беморхонага судраб олиб киришганда, бу ерда ўттиз-ўттиз беш ёшлардаги икки ёш аёл ва оқсоч кампир ими-жимида суҳбат қуриб ўтиришганди. Янги беморни кўришган заҳоти улар худди илон чаққандай салчиб ўринларидан туриб кетишди. Кампир ранги бир ҳолатдаги Назирани кўриб, азбаройи раҳми келганидан пиқиллаб йиғлай бошлади... Оқсариқ юзини сепкил босган, бодомқовоқ ва калта қора сочли аёл кўзларини катта-катта очиб, Назирага ҳайрат билан тикиларкан:

— Вой, шўрим! — деди кафтини юзларига босиб. — Башоратчи-ку!... Орқасида одамлари бор! Бирам нуроний бобо экан!.. Кўряпсизларми?..

— Бўлмағур гапларингни қўй, — деди кўзлари маънисиз боқадиган, турқи совуқ, қорамағиздан келган аёл бўшашибгина.— Ҳозир думбасига эм қилиб, буни ҳам тинчитишади...

Чинданам, оқ халат кийган барзанги йигитлар қизни ўртадаги бўш чорпояга ётқизишди-да, шу заҳоти эмлаб, ухлатиб қўйишди.

Назира ўзига келиб кўзларини очганида, оқсоч кампир икки чорпоя ўртасидаги шолчада чордона қурганча деразага хаёлчан тикилар, турқи совуқ қорамағиздан келган аёл пастдаги чорпояда ёнбошлаб ётганча, лоқайд нигоҳини рўпарасидаги бир нуқтага қадаган, оқсариқ юзини сепкил босган, бодомқовоқ навжувон аёл эса, чеккадаги чорпоя устида худди парвозга шайланаётгандай қўлларини ёзиб, титроқ овозда алланималарни жўшиб гапирарди.

— Ҳа-ҳа, буларнинг бари жуда ғалати!... Бугина эмас, ғирт бемаънилик ҳам, ҳа-ҳа, сохта асотирлар, давлат, мафкура, заҳарланган пахтазорда жавлон уришлару ҳар хил дори-дармонлар ' бари-бари бемаънилик!.. Мен булардан халос бўлаяпман. Тамомила халос бўлаяпман. Энди эса денгиз тубида яшовчи балиқ сингари юзага сузаяпман... Юзагамас, юксакка... Коинот қаърига!.. Мен Уммон қаърида ҳам, Коинотда ҳам тутқич бермас буюк саробни излаб топишга уринаман — дунё билан фақат шундай алоқа қиламан. Дунё эса тийиқсиз, сакраш ва ғазабкор У — раҳм-шафқат нималигини сира билмайди. Балки уммон тубида бутунлай қолиб кетишим керакмиди? Ўша ердаги зулматда... хушчақчақ ва телбаваш бир девона-балиқ сифатида... сузиб юраверардим... Лекин у ерда абадий қололмайман-да... Бунинг оқибати чакки бўлади. Э-з, нимасини айтасиз, жудаям ёмон бўлади. У ернинг ҳам ўз пахтазорлари, заҳар босган ҳудудлари бор. Кўп ўтмасданоқ силлам қуриб, биқсиган... шишиб кетган танам чаппа бўлиб... кўзларим ола-кула... уммон саттҳида типирчилаб қоламан. Бунда эса, бари ўзгача.. Ҳа, ҳа, бунда бари ўзгача... Бунда мен бошқачаман. Ҳар хил махқамачилар менга: «Кумри, бирга юр! Ҳой, Кумри, яхшиси, буёққа юр!» — дейишади. Лекин улар қаёққа таклиф қилишаётганини мен яхши биламан. Бир пасда уюштиришади-да, аввал қонингни сўришади. Кейин ямлаб ея бошлашади. Сиз нима деб ўйловдингиз, одамхўр улар!.. Нима учун, дейсизми? Ўзларининг аҳмоқона ҳақиқатлари тантанаси учун!... Улар бари мени таъқиб қилишади. Уларга менинг нимамдир керак. Кимгадир — миям, кимгадир — қўлларим. кимгадир эса — юрагим!... Ҳа, ҳа, иложини топишса, жонимни ҳам суғуриб олишади.

Сен бирам қаттолсанки!... Шунақанги муттаҳамсанки!... Сенга ҳамдам бўлишдан Худо ўзи асрасин! Сен ҳам Дарвинга ўхшайсан. Ўша маймундан пайдо бўлган бирдан-бир зотга... Баданингни қалин жун босмаган, холос. Лекин мен ёлғизман. Уммон тубида ҳам, ҳадсиз-ҳудудсиз Коинот бағрида ҳам яккаю ёлғизман!... Боз устига, сен хастасан, деб миямга қуйишгани қуйишган. Ҳаммаси ишкал, ҳаммаси чакки. Аслида ким соғу, ким хаста — Яратгангагина аёнку! Лекин мен чинданам хастадирман? Нега бўлмаса, ҳаддан зиёд кучим кўп? Ҳаддан зиёд... Менда буюк ибтидо бор. Мен ҳам ҳаёт учун яралганман-ку, ахир?! Дунёлар силсиласи, қувватлар, қандайдир мавҳум тўлқинлар, авлодлар силсиласи учун... Ҳар бир ҳужайрам, ҳатто энг митти тўқимам ҳам танамда бамисоли чинқирайди, ғимирлайди. Улар бари ўша... маймундан пайдо бўлган кимсага қарши. Дунёни сув олса, тўпиғига чиқмайдиган, балиқдай қорни шишган, қовоқбош кимсага... У билан ёнма-ён сузишдан кўра ўзингга ўзинг ўт қўйганинг минг чандон афзал!.. Лекин мен жўжа-хўрозга ўхшайман, каллам қирқилсаям... югураверaман. Чунки мен бетобман. Вужудим борки, зирқираб оғрияпти. Бутун умр шунақа оғрийди. Лекин ҳозир ўша оғриқ қандайдир бошқача туюлаяпти. Қаеримдир сирқирайди, санчади, қичишади. Нималигини ўзим ҳам билмайман. Анави калтабин дўхтурлар ҳам топишолмайди буни. Биз барчамиз... ногиронлармиз. Енгилмас ногиронлар!... Шунинг учун ҳам юзага, юзагамас, юксакка, самовот қаърига парвоз қилишимиз керак!... Мен аниқ биламан: биз қидирган буюк сароб айнан ўша ерда! Аммо...— Қумри бирдан қўлларини қовуштириб,кўзларини юмди, — аммо, биласизларми, қаршимда ҳар куни залворли рўёнинг эшиги очилади. Рўё... ва эшикдан ўзга вақт, ўзга мусиқаси билан бошқа ҳаёт нафаси ёпирилади. Эшик ёпилгач, яна қуйқалик, мавҳумот олами огушига чўмаман...

Гап шу ерга келганда, оқ-сариқ юзини сепкил босган навжувон аёл кўзларини очди-да, Назиранинг ўзига келганини пайқагач, ногоҳ қарсак чалиб, қичқириб юборди:

— Ур-ре, башоратчи уйғонди!...

Унинг нохос бақириғидан чўчиб тушган кампир қўйлагининг ёқасини кўтариб, кўксига туфлаган бўлди-да, навжувон аёлни жеркиб берди:

— Бунча шанғилламасанг! Ўтакамни ёрдинг-ку, сатанг?!

Қорамағиздан келган совуққон аёл ётган жойида тескари ўгириларкан, пинагини ҳам бузмай:

— Ваҳимангни қара-ю! Қайси подшонинг қизи уйғонибди, деб ўйлапман, — дея тўнғиллаб қўйди.

Бу гапдан жаҳли чиқдими, «сатанг» бошини кескин буриб, унга ғазабнок тикилди.

— Подшонинг қизи бўлганда қандоқ! ' деди лабларини чўччайтириб. — Бу қизнинг аждодлари нафақат подшозода, балки ундан ҳам азизроқ тоифа одамлар ўтишган.

— Хўп, нима бўпти?! — тўнғиллади яна қорамағиздан келган аёл, ҳамон ўша совуққон оҳангда.— Пайғамбар ўтган тақдирдаям мен учун у оддий бир савдойи. Ҳаммамизга ўхшаган...

Унинг бу гапидан бешбаттар жаҳли чиқиб кетган Қумри сакраб чорпоядан тушди-да, ҳезланиб, қорамағиздан келган аёлнинг тепасига шахдам юриб келди.

— Сен жамият учун жула хавфли одамсан!— деди у бўғилиб. — Сен қуритилган большавойсан!... Ўн еттинчи йилда бир андозада тайёрланган. Эсиз, эсиз... Ваҳоланки, бу қизнинг буюк аждодларидан бирининг бошидан шох ўсию чиққан ва у Шарқдаги ажойиб мамлакат ' Мовароуннаҳрдан Румгача, Қошғардан Фарангистонгача чўзилди ва сон-саноқсиз самоват қушини қошигача кўтарилди. Кейин унинг зурриёди уруш бошлади ва бу уруш бутун салтанат устида ҳаволанди. Пировардида қарийб бутун дунёни забт этган шохлар синдирилди. Унинг кундалик қурбонлиғи тортиб олинди. Муқаддас қадамжоси ҳақоратланди. Самоват қушини ҳам... Лекин билиб қўй: унинг руҳи тирик ҳали!...

Қорамағиздан келган турқи совуқ аёл «сатанг»нинг сўнгги сўзларини эшитмади: у мириқиб хуррак ота бошлаганди. Унинг лоқайд чеҳраси эса, истеҳзо аралаш: «Руҳнинг абадий яшашини сендан яхшироқ биламан, тентак», деяётгандай эди.

Қумри унинг жингалак сочларидан тортқилаб, боплаб таъзирини бермоқчи бўлди-ю, раҳми келди. «Қуритилган қоқи бўлса-да, Худонинг бандаси-ку», ' дея хаёлидан кечираркан, шу заҳоти уни унутди ва маънисиз нигоҳини бир нуқтага қадаганча, миқ этмай ётган янги «меҳмон»га ўгирилди.

Шолчада чордона қуриб ўтирган кампир эса, бу пайтда бошини қуйи солганча, афсун ўқишга тушиб кетганди.

— Сен кимсан? — сўради Қумри қизнинг тепасига келиб.

«Меҳмон»нинг тили аранг калимага келди.

— Н-назира...

— Назирахон! Жуда соз! Мен эса Қумриман. Ўқигандирсан ҳойна-ҳой, бир пайтлар рўзномаларга ҳам ёзитшганди. Мен истаган одамнинг ич томонини кўра оламан. Сен башоратчисан, орқангда одамларинг бор. Буни ўзинг биласанми? Сени жуда яхши тушунаман. Сенга ўхшаб дастлаб мен ҳам ўз қобилиятимдан чўчирдим. Одамларнинг ичини кўра бошлаганимдан кейин эса... ўзўзимни ўлдиришгача борай, дедим. Энди бўлса, мен беморларни даволаяпман.

Назиранинг оғзи яна зўрға очилди:

— Б...беморларни...

— Ҳа, фаришталарим буни бўйнимга қўйишди. Йўқса, касал бўлавераман. Сен учун муҳими ' нимага қодирлигингни англаб етиш. Сен ақл бовар қилмас самовий қувватга эгасан. Уни жиловлаб, бошқаришни эплаштир. Шунда сен... кучли ва мустақил бўласан. Бу ерда ҳамма шу йўлни босиб ўтган. Аввал ҳовлиқиб, ўз қобилиятларидан қўрқишган. Кейин эса, озод инсонларга айланишган.

— Озод... инсон-лар... — минғирлади яна Назира беҳолгина.

—Менга қара, — деди Қумри бирдан жонланиб, — агар хоҳласанг, сенинг ичингни ҳам кўриб қўйишим мумкин. Истайсанми? Жуда соз! Энди чойшабни очамиз. Йўқ-йўқ, қўйлагингни ечмасанг ҳам бўлади. Хўш-хўш... Вой-бўўв-в... Ичинг зимистон-ку! Ҳеч нарса кўриб бўлмаяпти. Ўлай агар, қоп-қоронғи-я! Ичини қурум босиб кетибди. Жийда ёки бўлмаса ёнғоқнинг остида ухлаб қолибмидинг, а? Ҳа-а, яша! Сени ажина ёки алвасти чалган. Ифлос жойлардаям юрган экансан. Сени эскичасига ўқитиш керак. Зудлик билан ўқитиш керак!... Йўқса, адойи тамом бўласан!...

Қумри қизнинг фикрини масофадан ўқиётган эди шекилли, бирдан қизишиб сўради:

— Нима, сен гапларимга ишонмаяпсанми? Мени анави калтабин дўхтурларга ўхшаб, жинни деб ўйлаяпсан, шекилли. Чучварани хом санама! Ҳақлигимни сенга ҳозир исботлайман!..

Юзини сепкил босган жувон бир зум тин олди-да, шипга сўнгра оёқ остига қараб, алланималарни мўлжал қилди. Кейин бидирлаб гапида давом этди:

— Мен умримда уч бор умбалоқ ошмаганман. Лекин ҳозир ошаман. Бу иш бошқаларнинг қўлидан келмайди. Чунки улар қулаб тушишдан ёки кўзойнакларини синдириб олишдан қўрқишади. Қараб тур...

Қумри шундай деб, тиззаларини букиб бир силтанди-да, оппоқ сонлари очилган ҳолда ҳавода уч марта умбалоқ ошиб, жойига қайтиб тушди. У Назирага қувлик билан кўз қисаркан:

— Қалай? — деди хушчақчақ кайфиятда.— Ишондингми энди менга? Яшавор! Энди сени Мастон буви даволашга киришади. У — бахши ва қушноч аёлларнинг пири...

Ҳамон «куф-суф» ўқиб ўтирган оқсоч кампир сўнгги гап қулоғига чалиниши билан пиқиллаб йиғлай бошлади. Кутилмаганда у йиғидан тўхтаб, юзига фотиҳа тортди-да, Назирага илк марта очиқ юз билан қаради ва негадир инграётгандай ғамгузор оҳангда гапирди:

— Жуда табаррук одамларнинг фарзанди экан! Мен унга жонимни ҳадя этганим бўлсин! Худо хоҳласа, сени ўзим даволайман, она қизим!...

Мастон буви энди юзини «сатанг»га ўгириб, депсиниб гапирди:

— Шундай қилиш кераккки, сешанба куни соат ўн иккида қизнинг отаси келиб, ҳар иккимизни бу ердан олиб чиқиб кетсин. Уни яхшилаб уйда боқаман. Бош ҳақамни авраш эса, Қумри жувонмарг, сени зиммангда.

Қумри азбройи хурсанд бўлиб кетганидан яна бир сакраб ҳавода умбалоқ ошди-да, ўзига сиғмай хитоб қилди:

— Яшанг, бувижон! Бу ёғини менга қўйиб бераверинг!...

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ!

(20-26 август кунлари учун)

20-22 август кунлари жинсий аъзолар ва тўғри ичак ҳолатига эътибор беришингизни тавсия этамиз. Бу аъзоларга шу кунларда жиддий муолажалар қилдирмаган маъқул. Айниқса 20 август куни асабий зўриқишлар, ҳаяжонланишлар юрак-қон томир ва жинсий аъзолар ҳолатига салбий таъсирини кўрсатиши мумкин. Шу куни асабийлик, жиззакилик, асаб тизимининг заифлиги кучаяди, руҳий хасталарнинг аҳволи эса қисқа муддатга ёмонлашиши мумкин. Шу боис тинчлантирадиган (валерианка, чой, ялпиз қайнатмаси каби) дори-дармонлар истеъмол қилиш, яқин кишилар ҳақида мулоҳаза қилиш керак. 20-22 август эса томоқ, бўйин, эндокрин тизимида (простата бундан мустасно) жарроҳлик муолажалари учун мос. 22 август -тўққизинчи ой куни бўлиб, Ернинг салбий харир майдонлари инсонга таъсир қилади. Шу боис ҳиссиётлар, мулоҳазалар, истак-хоҳишлар заифона тус олади, ана шунинг учун айни шу кунда жамики тажовузкорлик, қўполлик, жонзотларга хос иллатлардан ҳоли бўлишга интилиш даркор. Агар кўкрагингиз оғрийдиган бўлса, мана шундай нуқсон- иллатлардан халос бўлиш учун астойдил ҳаракат қилишингиз жоиз.

23-24 август кунлари жигар, қон, ўт пуфагини эҳтиёт қилганингиз маъқул. Бу аъзоларда жарроҳлик муолажалари таъқиқланади, қон қуйишни ҳам чеклаган маъқул. Бундан ташқари 22-23 август кунларида ўпка ва бронх заифлашади.

25-26 август кунларида эса ўт пуфаги, умуртқа поғонаси, суяк бўғин тизими (айниқса тиззага), орқа мия ҳолатига эътибор берсангиз, кам бўлмайсиз. Шу кунлари модда алмашувига, тери касалликларини, тиш оғриғини жуда ҳам зарур бўлмаса даволашни кечиктирган яхши. Чунки жароҳатланиш, бирон-бир аъзонинг синиб қолиши эҳтимоллари ортади. 25 августда тонг саҳар тўртдан то тўққизгача яна жигарнинг заифлашиши кутилади. 25 август соат 12 дан бошлаб то 26 август соат 5 гача ўт пуфаги, гастрит, мастит, бола тушиши, овқат ҳазм қилишнинг бузилиши, ошқозон ярасининг зўрайиши, аёлларда ой кўриш изчиллигининг бузилиши кутилади. 26 август эрталабки соатларда эндокрин тизими заифлашиб, гормонлар етишмаслиги, аллергиялар пайдо бўлиши, оғир тери касалликларининг кучайиши мумкин.

Сайёраларнинг (Селена, Уран, Сатурн) қулай жойлашгани боис асаб тизими хасталикларини кутилмаганда ҳаттоки ноанъанавий усуллар билан осонгина даволаш имконияти мавжуд. Жумладан, бош мия хасталиклари-тромбоз ва қонтомирлар қисқариши, шамоллаш хасталиклари, карлик каби касалликларни даволаш мумкин.

Сунбула ойида (22 августдан 22 сертябргача) туғилганларни табриклаймиз. Сунбула ойида туғилганлар асаб тизимининг ҳолати ичак фаолиятига боғлиқ бўлади. Овқатланишда жуда эҳтиёт бўлишингиз, оқилона рўза тутишингиз, ичакни тозалашингиз, асабингизни мустаҳкамлашингиз керак бўлади. Хусусан, аччиқ ва ўта нордон, ҳазм бўлиши қийин овқатлар истеъмол қилмасдан, асосан оқсил ва калий билан бой (мол гўшти, пишлоқ, бодом, сулида бу модда кўп бўлади) таомлар еганингиз яхши. Сунбула ойида туғилганлар ўзлари учун тавсия қилинадиган доривор ўсимликлар қайнатмасидан ичиб турганликлари ҳам мақсадга мувофиқ. Улар шунингдек кўнгилларини кенг қилишлари керак. Бағрикенглик, олижаноблик, дунёқарашнинг кенглиги, тасаввурнинг бойлиги масаласида Ҳут ойида туғилганлардан ибрат олсалар, фойдадан ҳоли бўлмайди.

Айни кунларда айрим улкан сайёралар, шунингдек,мунажжимликда эзгулик ва ёвузлик тимсоли бўлган сайёраларнинг кутилмаган ҳайриҳоҳлик ҳолати мавжуд. Бир-бирларига нисбатан 60 даража бўйича халқа ҳосил қилган сайёраларнинг ҳолатига Давид юлдузи номи берилган. Унда сайёраларнинг қуввати анча ортади. Булар қуйидаги сайёралар бўлиб, хусусан Плутон-ўсма хасталиклари учун, Уран асаб хасталиклари учун, Сатурн эса суяк бўғинлар, ўт пуфаги, орқа мия хасталиклари учун жавобгар ҳисобланади. Бу юлдузга эзгулик ва ёвузлик сайёралари ҳам, шунингдек, инсоннинг ҳаёт дастурини тимсоли бўлган сайёралар ҳам тўғри келиб қолдилар. Бошқача қилиб айтганда, Давид юлдузи инсонга айтиб ўтилган сайёралар ҳайриҳоҳлигидан фойдаланиб, қатор хасталикларини даволашда катта имкониятлар беради. Лекин бу борада ҳар бир одам ёмонлик билан яхшиликни ажратиб олиши керак. Уни гўё имтиҳондан ўтказадилар-тақдирингда нимаики буюрилган бўлса, бекаму кўст бажараяпсанми, ёки зиммангдаги камол инсонлик вазифангни бажаришдан ҳамон бўйин товлаяпсанми, деб текширувдан ўтказадилар. Плутон-инсон ички оламини тамомила мусаффо этиши учун масъул сайёрадир. Агар одам ўз шахсиятпарастлигини тан олиб, росмана комилликка интилса, шу йўлда мунтазам ҳаракат қилса, мунажжимлар нуқтаи назарига кўра жисмоний маънодаги ўлим руҳий маънодаги ўлим билан алмашади. Уран жамики худбинликдан холи пешқадам, янги фикр-ғоялар ҳомийси, яъни биродарлик, тенглик, руҳоний қон-қардошлик туйғулари, режаларининг ҳомийси. Сатурн-бурч ва масъулият, ботиний руҳий ирода, аниқ дунёқараш, фидойилик ҳомийси. Агар сиз ҳар бир сайёра ҳомийлик қиладиган хислатларни ўзингизда камол топтира оладиган бўлсангиз, танангиздаги ҳаттоки оғир хасталикларни даволаш имкониятларингиз бир неча баробар ортади. Юлдузларнинг бундай башорати, сайёраларнинг бундай ҳайриҳоҳлик билан жойлашуви камдан-кам ҳолларда бўлади ва атиги икки-уч ҳафта давом этади. Имкониятни қўлдан чиқарманг!

ИШОНЧ
Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ
МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56—25—36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56—52—89
Масъул котиб — 56—52—78
БЎЛИМЛАР
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт — 56—82—79. Ахборот ва спорт — 56—87—63. Маънавият ва маданият — 56—82—79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш — 56—85—43. Тижорат ва ҳуқуқ — 56—85—66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда — 5—23—10. Бухорода — 3—50—10. Гулистонда — 2—24—98. Жиззахда —3—82—18. Навоийда —3—41—99. Наманганда — 6—22—10. Нукусда — 2—44—46. Самарқандда — 35—64—24. Термизда — 2—70—07. Тошкентда — 56—82—79. Фарғонада — 24—58—43. Урганчда — 6—03—40. Қаршида — 5—33—71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят восиtачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр— мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.
• Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
• Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
• Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24—уй.
• Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.
• IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А—2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй. Нусхаси — 27.999. Буюртма Г— 0453. Босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Фазилат ҲОЖИҚУЛОВА 1 2 3 4 5 6